

Je čas jednat

Je čas na změnu k lepšímu

**ZMENA
KLEPSIMU**

Úvod

Koronakrize je tu téměř rok. Od jejího začátku ale slyšíme vedle smutných čísel i nadějně příběhy technologických inovací, které v rekordním čase vyvinuly české firmy, a dobrovolníků, kteří pomáhají potřebným a těm, kteří bojují s virem v první linii. Vidíme díky ní, kolik je v Česku originálních nápadů i schopných lidí, kteří je dokáží implementovat. Zároveň nám ukázala, jak důležité je pracovat s rozmyslem, naslouchat vědcům a spolupracovat.

V prvních měsících pandemii jsme se proto rozhodli podniknout maximum pro to, abychom obrátili tuto krizi v příležitost. Vytvořili jsme iniciativu Změna k lepšímu a začali diskutovat, jak nastartovat českou ekonomiku tak, aby byla vůči budoucím krizím co nejodolnější.

Inspirací nám bylo tzv. Zelené zotavení – Green Recovery (Green Recovery Call to Action & Signatories). Sedmnáct členských zemí EU, ministři financí G20, přes osmdesát europoslanců a největší evropské firmy včetně společností jako Lego, L'Oréal a IKEA se podepsali pod prohlášení, které nabádá k takovému řešení koronakrize, které bude respektovat klimatické cíle a podporovat udržitelnost v energetice. Již po finanční krizi v roce 2008–2009 se ve světě prosadilo několik případů zelených stimulů. V USA balíček nastartoval výroby lithiových baterií a rozjel dekádu elektromobility, větrných turbín (čtyřnásobný růst) a solární energie (padesátinásobný růst). Díky zelenému stimulu snížila Jižní Korea podíl uhlí na výrobě elektřiny z 41 % na 4 %. EU jde podobnou cestou. V reakci na koronavirovou krizi schválila mimořádnou pomoc v podobě Facility na podporu oživení a odolnosti (Recovery and Resilience Facility) a po členských státech chce, aby více než třetinu prostředků nasměrovaly na opatření řešící změnu klimatu.

Tento postup vítáme. Musíme ale udělat vše pro to, aby byly tyto prostředky využity účelně. Nesmí jen lepit díry v rozpočtu. Proto jsme se spojili s desítkami odborníků a otevřeli diskuzi, jak dosáhnout skutečné změny k lepšímu.

Jak se Změna k lepšímu vyvíjela

V **květnu** jsme zformovali tři pracovní skupiny a rozhodli se zaměřit na témata i) cirkulární ekonomika, ii) energetika a doprava a iii) sucho a krajina. Založili jsme Slack a začali se organizovat. Měli jsme prvních 30 podporujících firem a institucí. V **červnu** jsme se objevili v médiích a dosáhli mety 90 podporujících firem a institucí. V **srpnu** jsme se rozhodli založit spolek s jasnou strukturou, týmem ve vedení a právní subjektivitou. Získali jsme přes 150 podporujících firem

a subjektů. V říjnu jsme připravili a poslali připomínky k Národnímu plánu obnovy, sešli se s premiérem Andrejem Babišem, založili spolek a zvolili Dozorčí a Správní rady Změny k lepšímu. Na začátku roku 2021 máme přes 200 podporujících firem a subjektů a prezentovali jsme se na desítkách online i offline konferencí.

Na začátku února jsme společně prezentovali deset vybraných opatření pro Změnu české ekonomiky k lepšímu.

Jak pracujeme

Během několika měsíců se nám podařilo získat přes 500 zájemců a podporovatelů. Abychom umožnili co nejvíce lidem zapojit se do práce, vytvořili jsme tři pracovní skupiny (plus dva menší týmy pro průřezové oblasti), do jejich čela nominovali respektované odborníky a vyzvali je, aby přišli s návrhy opatření nebo dílčích kroků pro pokrizovou ekonomiku.

Role expertů se ujali:

- Martin Sedlák pro oblast energetiky a dopravy
- Vojtěch Kotecký pro oblast krajiny a života ve městech
- Soňa Jonášová, Laura Mitroliosová a Cyril Klepek pro oblast cirkulární ekonomiky a využití odpadů
- Petr Vítek a Michal Veselý pro průřezové oblasti udržitelných financí a podpory malých a středních podniků

Skupiny fungují na bázi otevřené platformy, do kterých se členové zapojují podle toho, jak blízka jsou jim jednotlivá témata. V každé skupině se sešlo několik desítek zájemců a mnoho z nich se do diskuze aktivně zapojilo. Výstupem byla velká řada nápadů a návrhů. V některých případech jde o návrhy na změnu legislativy nebo postupů státní a veřejné správy, jiné zdůrazňují potřebu kontinuity a apelují na alokování dostatečných zdrojů do stávajících programů a velká část návrhů míří dovnitř podnikatelské komunity a vyzývá ji k převzetí aktivnější role. Z těchto cca třiceti návrhů jsme vybrali deset, u kterých jsme kromě vhodných dalších kroků upřesnili také očekávaný dopad v horizontu tří let a roli, jakou k dosažení tohoto cíle chce hrát Změna k lepšímu. U zbylých dvaceti nás čeká ještě kus práce a proto jsme je i v tomto dokumentu označili jako DRAFT.

Předkládáme vám třicet opatření, která podle nás představují příslib změny k lepšímu. Věříme, že vás zaujmou a snad i inspirují k tomu přispět k jejich dosažení. Změna k lepšímu je na úplném počátku. Oslovujeme firmy, organizace i jednotlivce, aby se k nám přidali a zapojili se do práce. Pokud vás tato zpráva nebo aktivity zajímají, napište nám na zmena@klepsimu.cz nebo se přidejte do skupiny na Slacku. Bez vás se nám nepodaří přetavit návrhy v konkrétní kroky. Iniciativa bude jen tak silná, kolik společné energie do ní vložíme.

Jiří Helán

Předseda správní rady spolku Změna k lepšímu
www.klepsimu.cz

Obsah

Energetika

1. Zdvojnásobme výkon fotovoltaických elektráren v ČR.....	5
2. Investujme do energetické soběstačnosti	8
3. Přejděme na zelenou elektřinu	10
4. Podpořme města v intenzivní elektrifikaci městské hromadné i osobní dopravy.....	12
5. Pokračujme ve financování renovací budov	15
6. Upravme pravidla elektroenergetiky, aby bylo možné testovat nové modely	18
7. Zdvojnásobme do 5 let investice do výzkumu a vývoje.....	21
8. Konvertujme alespoň 10 % svého fleetu na elektromobily.....	23
9. Využívejme energetické služby s garantovanou úsporou.....	25

Krajina

1. Chtějme po svých dodavatelích odpovědný přístup k půdě a krajině.....	28
2. Požadujme lokální a odpovědně vypěstované potraviny v jídelnách	30
3. Navrhujme a realizujme kvalitní zelené střechy a dalších přírodní prvky ve veřejném prostoru	32
4. Pracujme na koncepčním plánování krajiny.....	34
5. Podporujme zvyšování přidané hodnoty v zemědělství.....	36
6. Vytvořme ucelenou výživovou politiku	38
7. Dotujme jen farmy, které pečují o krajinu	40
8. Zaved'me zásady pro spolupráci municipalit s developery.....	42
9. Požadujme environmentální studie výstavby	44

Cirkulární ekonomika

1. Přestaňme skládkovat využitelný odpad dobrovolně dříve, než to nařídí stát.....	47
2. Začneme nakupovat produkty a služby dle principů cirkulárního nákupu a zadávání.....	49
3. Podpořme budování recyklačních kapacit pro skutečné zpracování surovin	52
4. Vypracujme regionální cirkulární strategie	54
5. Digitalizujme data o odpadovém hospodářství a druhotných surovinách	55
6. Předcházejme vzniku stavebního odpadu	56
7. Zrychleme navyšování poplatku za skládkování	58
8. Zaved'me štítek opravitelnosti	59
9. Poskytujme školení v oblasti cirkulární ekonomiky	60
10. Využívejme principů ekodesignu.....	61

Finance

Vydávejme zelené dluhopisy. Zapojme do přechodu na bezemisní svět odpovědné investory	64
---	----

Klimatické vouchery

Zaved'me klimatické vouchery. Podpořme propojení malých a středních podniků s experty.....	67
--	----

PŘÍRODNÍ PRVKY ČISTÁ ELEKT

KOMFORT ZADRŽOVÁNÍ VODY

SOBĚSTAČNOST

REGULACE TEPLoty

PŘÍRODA KVALITA

SEZÓNÍ BIO FOTOVOLTAICKÁ
ELEKTRÁRNA

OZELEŇOVÁNÍ STRECH

ZELENÉ STAVBY

RENEWABLE ENERGY

PŘÍRODNÍ ZELENÁ ELEKTRINA

ZDROJE EKOLOGICKÉ

ZELENÝ TARIF

SOLÁRNÍ PROJEKTY BIODIVERZITA

ZDRAVÉ HOSPODAŘENÍ

UHLÍKOVÁ NEUTRALITA

ELEKTROMOBILITA

POWER PURCHASE AKUMULACE

AGREEMENTS

Energetika

1

Zdvojnásobme výkon fotovoltaických elektráren v ČR do roku 2030 na minimálně 5 000 MW. Zajistíme instalaci alespoň 500 MWp nových fotovoltaických elektráren ročně

Česko musí vyřešit postupnou náhradu uhlí v elektroenergetice. Uhelná komise doporučila útlum uhlí do roku 2038. Růst cen emisních povolenek ale možná vyřadí fosilní zdroje ze hry ještě dříve.

Fotovoltaika bude na této cestě hrát hlavní roli. Je bezemisní, má dlouhou životnost (panely vydrží přes 30 let), škálovatelná (lze postavit prakticky jakýkoliv výkon) a klesající ceny panelů řadí solární elektřinu k aktuálně nejlevnějším na trhu. Nejdostupnějším řešením pro naplnění klimatických závazků ČR jsou pozemní fotovoltaické elektrárny budované na brownfieldech, výsypkách nebo plochách bývalých dolů. Náklady na 1 GW instalovaného výkonu u pozemní fotovoltaické energie (FVE) mírně přesahují 15 miliard Kč, což je minimálně 5krát méně než v první vlně budování FV elektráren v ČR v letech 2008 až 2010. Fotovoltaické elektrárny můžeme stavět i na průměrně či podprůměrně výnosných půdách. Rozvoj technologie otevírá také nové příležitosti v podobě agrivoltaiky či vodních solárních elektráren. Mezi řešení patří i střešní solární elektrárny, které pomáhají k decentralizaci výroby energie a mohou být instalovány na vhodných střechách obytných budov, průmyslových objektů či veřejných budovách.

Fotovoltaika může mít dopad i na další oblasti energetiky a dopravy – investoři ji rádi kombinují s opatřeními proti blackoutu (akumulací), zvyšováním soběstačnosti (a tedy i úsporami energií) a elektromobilitou.

Potřebujeme budovat nové solární instalace průběžně, uhlí nenahradíme fotovoltaikou za pár let. Jen tak se vyhneme skokovým změnám, které by vedly k nestabilitě dodávek energie či vysokým nákladům. K tomu je ale třeba zkrátit návratnost střešních elektráren budovaných pro vlastní spotřebu a zajistit dlouhodobou jistotu investorům, kteří se chystají elektrárny stavět na volných plochách, především brownfieldech.

Jak jsme na tom dnes

Podíl obnovitelných zdrojů na výrobě elektřiny stagnuje od roku 2013 na přibližně 13 %. Solární energie meziročně roste o několik desítek procent. Jde o malé střešní instalace do 10 kWp, které vznikají na rodinných domech díky podpoře alokované skrze program Nová zelená úsporám. Segment tzv. mikroinstalací meziročně roste dvojnásobným tempem. V posledních dvou letech

se přidaly také firmy, které mohly získat podporu na instalaci fotovoltaických elektráren na střechy svých provozoven nebo logistických center v rámci operačních programů. Zájem firem potvrdila poslední samostatná výzva, která začínala s alokací 500 milionů Kč. Nakonec se zde sešlo 437 žádostí s celkovou žádostí o podporu 2,6 miliardy Kč.

Zcela je pak zastaven rozvoj fotovoltaiky na ploše. Důvodem je absence provozní či investiční podpory. Česko je například poslední stát mezi Visegrádskou čtyřkou, který nezavedl aukční systém pro nové projekty solárních elektráren. Vláda dlouhodobě odmítá snahy o prosazení tržního způsobu podpory pro solární elektrárny. A to i přesto, že v novele zákona o podporovaných zdrojích tento systém navrhuje pro větrné parky nebo biomasu.

Možnost získat investiční podporu pro solární parky má zavést Modernizační fond. Rozvoj obnovitelných zdrojů dle cílů Národního klimaticko-energetického plánu (NCEP) je součástí navrhovaných programů tohoto fondu. V době tvorby této publikace se diskutují kritéria pro financování nových projektů a před koncem roku 2020 byly zahájen program předregistrační výzvy pro otestování kapacity a zájmu trhu.

Národní klimaticko-energetický plán zasláný vládou k posouzení Evropskou komisí začátkem roku 2020 navrhuje zvýšení celkového instalovaného výkonu solárních elektráren na 3 975 MW, tedy nárůst o přibližně 1 800 MW oproti dnešnímu stavu. To je znatelně pod možnostmi a ekonomickým potenciálem trhu. Již zmíněná studie Deloitte z roku 2019 kalkuluje s růstem až o 6 000 MW právě pomocí dostupného potenciálu na průmyslově znečištěných lokalitách či zemědělsky nevyužitelných plochách. Podle hodnocení Komise chybí Česku opatření na podporu vlastní výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů, přímých smluv o nákupu elektřiny z obnovitelných zdrojů (PPA kontrakty) a podpora energetických společností využívajících energie z obnovitelných zdrojů. Česku se vytýká, že jeho národní strategie podceňuje konkurenceschopnost výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů.

„Není jasné, zda bude po letech stagnace stačit k urychlení růstu obnovitelných zdrojů například výstavba geotermálních zdrojů nebo přidání 2 GW fotovoltaických elektráren během tohoto desetiletí,“ konstatuje se v unijním dokumentu Komise v reakci na prohlášení české vlády, že rozvoj obnovitelných zdrojů zajistí novelou zákona o podporovaných zdrojích. Onu nejistotu podle Komise způsobuje fakt, že Česko nechce podporovat rozvoj solární energetiky prostřednictvím aukcí, tedy tržní soutěže o podporu. „V současné době stále neexistuje podpora pro obnovitelné zdroje nad 10 kWp (mimo biomasu) a Česko neučinilo dost pro objasnění budoucích nabídkových a investičních podmínek ve svém konečném plánu.“

Jak na to

Je třeba alokovat adekvátní podporu z EU fondů (Fond spravedlivé transformace, Modernizační fond, Národní plán obnovy).

Nastavit stabilní a předvídatelný systém kontinuální podpory pro zvyšování energetické soběstačnosti firem.

Maximálně zjednodušit a zpružnit systém vyhodnocování podaných žádostí. Posílit personální kapacitu úředníků, kteří projekty vyhodnocují.

A konečně rozběhnout informační kampaň o možnostech získání podpory a výhodách místního využití čisté energie.

Legislativní změny:

- Zahrnutí aukcí z fotovoltaických elektráren do dokončované novely zákona o podporovaných zdrojích energie, a to například formou vládou podporovaného pozměňovacího návrhu.
- Novelizovat energetický zákon, aby umožnil přímé PPA (Power Purchase Agreement) kontrakty pro producenty energie z obnovitelných zdrojů.
- Zajistit změny příslušné legislativy (např. novela zákona o zemědělském půdním fondu), která umožní nástup inovativních forem solární energetiky: na horší půdě (např. v podobě agrivoltaiky), brownfieldech a solárních elektráren na vodní hladině.
- Zjednodušení pravidel pro vznik energetických společenství.

Jak by měla změna vypadat v horizontu tří let

Solární instalace porostou o cca 500 MW ročně.

Budou schváleny podmínky pro velké pozemní elektrárny – zdroj podpory, alokační mechanismus, úprava podmínek využití půdy, přístup k síti).

Změny povedou k vytvoření pipeline nových investic do FVE v objemu 3–5 000 MW.

Jak pomůže Změna k lepšímu

Ve spolupráci s odbornými svazy vypracujeme analýzy legislativních změn.

Zapojíme se do debaty o ideálním využití prostředků z EU na transformaci energetiky, uhelných regionů a zeleného oživení.

Vytvoříme koalici firem, které budou usilovat o využití solární energie v rámci vlastní spotřeby i vznik nových projektů pro dodávky do sítě.

Kde se inspirovat

V Německu, Francii i Polsku se osvědčily aukce na veřejnou podporu. Vedou k předvídatelnému rozvoji nových projektů obnovitelných zdrojů a soutěž tlačí cenu dolů, takže jsou výhodné i pro spotřebitele.

Dalším instrumentem zvyšující dlouhodobou jistotu investorů jsou smlouvy o prodeji energie (PPA – power purchase agreement). Jde o přímé smlouvy mezi provozovatelem solární (či větrné) elektrárny uzavřené většinou na 15 až 25 let. Díky tomu mohou dostat cenu elektřiny i pod 50 EUR/MWh (přibližná cena elektřiny na komoditních trzích). V nedávné době takové kontrakty uzavřel například Heineken ve Španělsku. Využívá je také společnost LEGO nebo provozovatel letišť v Paříži.

2

Investujme do energetické soběstačnosti. Osadme své budovy FV elektrárnou a / nebo zorganizujme hromadnou objednávku FV elektráren s kolegy a zaměstnanci

Využití solární energie přímo v místě spotřeby patří k nejdostupnějším řešením, kterými může firma snížit svou uhlíkovou stopu a vyslat tak silný signál směrem k zákazníkům a zaměstnancům. Záměr instalovat vlastní fotovoltaickou elektrárnu často vede ke hlubší transformaci energetického hospodářství firmy. Firmy se snaží maximalizovat soběstačnost souběžnými investicemi do úsporných opatření, snižují emise přechodem na tepelná čerpadla nebo ji kombinují s nákupem elektromobilů a dobíjecích stanic.

Fotovoltaika je de facto bezúdržbové zařízení, životnost panelů je 30–40 let. Návratnost bez dotací se pohybuje kolem 10 let, s dotací pak klesá k 5–6 rokům.

Jak jsme na tom dnes

Zájem o fotovoltaiku na střeších firem vyvolalo zavedení podpory v rámci operačních programů Ministerstva průmyslu. Poslední výzva určená přímo pro solární instalace s nebo bez akumulace dokonce několikanásobně překročila svou alokaci. Nevýhodou současného systému dotací je však jeho nekontinualita a protahující se vyhodnocování žádostí. Oborové asociace však usilují o vytvoření pružného a předvídatelného systému podpory pro nové instalace, pro které mají být zdroje prostředky v rámci Modernizačního fondu. Lze ale využít také miliardy, které získá ČR v rámci Fondu obnovy.

Projekty instalací fotovoltaických elektráren, které díky podpoře v posledních dvou letech vznikly, mají instalovaný výkon od desítek po stovky kilowattů. Některé projekty se dokonce pohybují okolo 1 MWp. Návratnost je pak dána mírou vlastního využití sluneční elektřiny ve firmě – ekonomika projektu je založená právě na úspoře výdajů za nekoupenou elektřinu ze sítě. Projekty mohou být návratné za 6 let.

Jak na to

Firmy si mohou nechat zpracovat energetický audit nebo nabídku od dodavatele FV elektráren.

Mohou také rozmyslet možnost hlubší transformace nakládání s energiemi připravit studii propojení FVE s (mikro)kogenerací, dobíjením elektromobilů nebo dokonce akumulací s možností řízení čtvrt hodinového maxima.

Pozitivní změnu přinese také přizvání zaměstnanců ke společnému oslovení dodavatelské společnosti. Hromadná zakázka může pomoci snížit náklady, a zaměstnanci tak mohou také přispět ke snížení své uhlíkové stopy.

Jak by měla změna vypadat v horizontu tří let

Segment firemních fotovoltaik poroste o 100 MW ročně.

Jak pomůže Změna k lepšímu

Budeme sdílet příklady dobré praxe a motivovat firmy k přijetí závazku 100% obnovitelné firmy.

Budeme prosazovat nastavení stabilních nástrojů podpory.

Budeme sledovat:

- Kolik členských firem si nechalo zpracovat audit nebo nabídku a kolik z nich ji realizovalo.
- Kolik firem přizvalo do solárního programu také své zaměstnance.

Kde se inspirovat

Mezi známé instalace, které vznikly díky podpoře, patří solární elektrárna na střeších společnosti LEGO (téměř 1 MWp), Škoda Auto (440 kWp) či obchodních domech Lidl (osm prodejen, ve kterých solární elektřina uspoří 20 % elektřiny ze sítě).

Česká společnost Malfini (původně Adler) vybuodovala na svém logistickém centru v Ostravě unikátní hybridní fotovoltaický systém. Ten kombinuje různé panely optimálně nastavené pro výrobu v létě i zimě, dobíjení vysokozdvíhových vozíků i elektromobilů a akumulaci pro případ blackoutů.

3

**Přejdeme na zelenou elektřinu.
Nakupujeme přímo od výrobce pomocí
PPA a / nebo si sjednejme dodávku od
některého z dodavatelů**

Téměř polovinu elektřiny v Česku stále vyrábíme v uhelných elektrárnách, které i přes modernizaci významně znečišťují ovzduší a uvolňují do atmosféry skleníkové plyny. Uhlé elektrárny jsou přitom v rámci výroby elektřiny zodpovědné za 88 % emisí CO₂eq, což se odráží i na uhlíkové stopě firem – její největší část je mnohdy tvořena právě spotřebou elektřiny. Přechodem na zelený tarif si firmy pro svou spotřebu rezervují elektřinu z již existujících obnovitelných zdrojů, čímž prokazatelně a významně sníží uhlíkovou stopu svého byznysu. A protože obnovitelných zdrojů je v síti omezené množství, podpoří tím i tržní tlak na výstavbu obnovitelných zdrojů nových.

Pojmem zelený tarif však dodavatelé často označují rozdílné produkty. První a nejméně poctivá je varianta, kdy dodavatel nakoupí elektřinu na burze a k ní velmi levně přikoupí takzvané záruky původu, které lze obchodovat odděleně od zelené elektřiny, a to dokonce i ze zahraničí. Druhou variantou je přímý výkup elektřiny od jednotlivých obnovitelných zdrojů, která ale u dodavatele tvoří pouze část portfolia a vedle zeleného tarifu nabízí i ten běžný včetně elektřiny z uhelných elektráren, tudíž nelze spolehlivě spočítat ušetřenou uhlíkovou stopu. Nejpoctivější jsou dodavatelé, kteří obchodují výhradně s elektřinou z obnovitelných zdrojů nakoupenou přímo od výrobců, což jsou schopni doložit včetně výpočtu uhlíkové stopy na megawatthodinu.

Snížením uhlíkové stopy podniky významně přispějí k naplnění hodnot zakotvených ve své CSR strategii. Spolu s tím získají konkurenční výhodu u zákazníků v B2B i B2C, kteří při rozhodování berou ohled na udržitelnost, otevřou nové příležitosti pro financování a budou lépe připraveny na změny plynoucí z implementace Green Dealu do národních legislativ.

Jak jsme na tom dnes

Firmy v Česku (Škoda Auto, Kofola) i po celém světě (Unilever, Apple, Amazon) se již zavázaly dosáhnout uhlíkové neutrality, což není možné bez přechodu na elektřinu z obnovitelných zdrojů. Udržitelnost je navíc stále ještě novým spotřebitelským trendem a snížením uhlíkové stopy produktů nebo provozu firmy získávají firmy konkurenční výhodu a využívají její komunikační potenciál. Na poli udržitelnosti napříč odvětvími roste konkurence a i v Česku se postupně z výsady stane standard, který budou zákazníci vyžadovat. Firmy, které v implementaci zaostanou, tak přijdou o zásadní konkurenční výhodu.

Jak na to

Do výběrového řízení na dodavatele zelené elektřiny by měly firmy vedle ceny zahrnout i aspekty zelenosti a lokálnosti, a zohlednit, jakou část celého portfolia dodavatele tvoří zelená elektřina.

Mohou případně pomoci vzniknout novému zdroji obnovitelné energie díky tzv. Power Purchase Agreements (PPA), jehož budoucí produkcí pokryjí část vlastní spotřeby. Vybraný zdroj má prokazatelně o desítky procent nižší uhlíkovou stopu než elektřina ze sítě a investor do nového zdroje má díky PPA jistější návratnost.

Jak pomůže Změna k lepšímu

Budeme informovat členské firmy o nabídkách dodavatelů, cenové prémii apod.

Budeme sledovat, kolik členských firem si nechalo zpracovat nabídku.

Budeme prosazovat umožnění tzv. Power Purchase Agreements.

Budeme propojovat investory do FVE s potenciálními odběrateli solární elektřiny formou PPA.

Kde se inspirovat

Seznam 100% renewable energy firem (fungujících v tomto režimu, nebo se závazkem k určitému roku): <https://www.there100.org/re100-members>

Nizozemské vlaky od roku 2017 pohání energie větrných turbín: <https://www.ns.nl/en/about-ns/sustainability/climate-neutral/green-energy-for-train-bus-and-station.html>

Bosh začne nakupovat až 100 GWh ze tří solárních projektů v Německu pomocí PPA: <https://www.renewablesnow.com/news/update-bosch-signs-3-ppas-for-new-solar-in-germany-709148/>

Orange Polsko si zajistí 10 % své spotřeby elektřiny pomocí PPA: <https://www.renews.biz/60644/orange-polska-connects-to-wpd-wind/>

4

Podpořme města v intenzivní elektrifikaci městské hromadné i osobní dopravy: v nákupu elektrobuses, výstavbě nových linek trolejbusů a tramvají a vybudování vlastní dobíjecí infrastruktury / DRAFT

Městská hromadná doprava je v Česku na skvělé úrovni. Funguje ve více než 100 městech a často kombinuje více dopravních prostředků v jednom integrovaném systému: tramvaje, trolejbusy, autobusy, vlaky a dnes už také elektrobuses a trolejbusy s bateriemi, které dojedou kus cesty i bez elektrického vedení.

Osobní doprava je naproti tomu v Česku velkým problémem. Centra většiny českých měst jsou každé ráno a odpoledne ucpaná tisíce aut, které svými výfukovými plyny znečišťují ovzduší a znepríjemňují život chodcům i obyvatelům okolních domů.

Máme výborné předpoklady pro to, abychom veřejnou dopravu nadále posilovali. Města ji umí provozovat nebo objednávat, případně stavět infrastrukturu v podobě kolejí, trolejí a dep. S elektromobilitou pak přichází také potřeba vybudovat novou infrastrukturu a příležitost očistit a částečně omezit osobní dopravu. Města, jejich dopravní podniky a firmy technických služeb budou hrát v této transformaci důležitou roli:

Nahrazovat naftové autobusy elektrobuses nebo vozidly na plyn.

Budovat nové trolejové vedení a nahrazovat autobusové (naftové) linky trolejbusovými nebo tramvajovými (e-trakce).

Mohou ale hrát hlavní roli:

- Stavět dobíjecí depa pro elektrobuses, ale zároveň také pro kola nebo elektromobily (např. u P+R).
- Vybudovat dobíjecí infrastrukturu pro elektromobily v ulicích a na sídlištích, například v kombinaci s lampami veřejného osvětlení.
- Testovat potenciál autonomní dopravy – využití mikrobusů na krátkých trasách s malým provozem.
- Stát se významným odběratelem biometanu, a tím také hybnou silou rozvoje cirkulární ekonomiky v regionu.

Investice do další elektrifikace MHD bude mít pozitivní dopad na český průmysl a zaměstnanost. Česká republika je velkým producentem a vývozcem autobusů, trolejbusů a tramvají. Iveco vyrobí v Česku cca 3 500 autobusů ročně, druhý největší výrobce SOR pak kolem 700. Obě firmy umí i elektrobuses. Plzeňská Škoda Transportation je pak silná ve výrobě tramvají. Společně vyrábějí tyto firmy trolejbusy.

Elektrifikace MHD a využití know-how dopravních podniků a měst k elektrifikaci osobní dopravy je velkou příležitostí ke zkvalitnění života v českých městech. Podle nařízení Evropské komise by navíc do roku 2030 měla mít polovina vozových parků MHD jiné než spalovací motory a finanční podpora na tuto transformaci tak bude určitě pokračovat.

Jak jsme na tom dnes

Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR) již dnes rozděljuje prostředky na nákup nízkoemisních a bezemisních vozidel a zájem výrazně převyšuje objem dostupných prostředků. Do roku 2019 rozdělilo MMR z IROP na nákup nízkoemisních a bezemisních vozidel přes 2,7 miliardy Kč. Z 37 žádostí o podporu jich vyhovělo 35 a MMR alokaci několikrát navýšilo. Téměř dvě třetiny prostředků směřovalo na nákup elektrických vozidel. Další 1 miliardu Kč pak MMR alokovalo v roce 2019 pouze pro uhelné regiony, tedy kraje Ústecký, Karlovarský a Moravskoslezský. Schváleno k financování bylo celkem 8 projektů za 940 milionů Kč, ale podmínky výzvy úspěšně splnilo dalších 28 předložených projektů za 4,3 miliard Kč z Evropského fondu pro regionální rozvoj (EFRR). Těchto 28 projektů za 3,36 miliard Kč tak muselo být zařazeno na seznam náhradních projektů.

Cílené dotace mohou skutečně transformovat veřejnou dopravu ve městech. Hradec Králové pořídil téměř 30 elektrobusů a parciálních trolejbusů, čímž nahradí přibližně čtvrtinu všech autobusů a trolejbusů. Spolu s investicí do trolejí mu dotace umožní zcela nahradit jednu autobusovou linku trolejbusy. Zcela bezemisní MHD funguje již dnes např. v Hranicích na Moravě nebo v severočeské Bílině.

Podobně plánuje elektrifikovat několik autobusových linek i Praha. Plánuje přitom využít tzv. parciální trolejbusy, které jsou vybavené baterií a mohou část jízdy absolvovat mimo trolejovou síť.

Kromě pravidelné obnovy vozového parku však mohou hrát městské dopravní podniky a magistráty v přechodu na bezemisní a nízkoemisní dopravu aktivnější a významnější roli. Praha se například detailně věnuje možnosti využít stávající síť veřejného osvětlení k dobíjení zaparkovaných elektromobilů. Koncept tzv. EV-ready lamp je zatím v plenkách, může však být cestou pro rychlejší rozvoj elektromobility ve městě. Dopravní podnik města Ústí nad Labem, a.s. například převzal do své správy v roce 2020 veřejné osvětlení a bude se tak starat o téměř 12 000 stožárů veřejného osvětlení. To je pro podobné iniciativy dobrá výchozí pozice.

Elektromobilita ale není jedinou cestou k nízkoemisní veřejné dopravě. Česká republika je třetí v Evropě s počtem bioplynových stanic a máme hustou plynárenskou soustavu. To jsou dobré podmínky pro rozvoj využívání bioplynu. Biometan je dnes ale dražší než fosilní plyn a vyhlášky znemožňují jeho vtláčení do plynárenské soustavy.

Podpora přechodu na bezemisní a nízkoemisní dopravu je plánována v rámci hned několika chystaných dotačních programů: podpora vozidel je plánována v rámci Národního plánu obnovy a IROPu (cca 8 miliard Kč), nákup elektromobilů či pořízení dobíjecích stanic pro podnikatele v rámci OP TAK, v CEF má být podpořena výstavba dobíjecích stanic a vodíkových plnicích stanic na síti TENT (cca 900 milionů Kč) a z Národního programu MŽP pak nákup vozidel na alternativní pohon pro kraje a obce.

Jak na to

V ČR jezdí v rámci městské hromadné dopravy přibližně 5 000 autobusů (skutečný počet autobusů bude pravděpodobně vyšší, může jít ale o vozy, které nejsou v běžném provozu kvůli věku, závadám apod.).

Ceny elektrobusů a autobusů na LPG / CNG se pohybují od 10 do 20 milionů Kč a jsou zpravidla o 50–100 % dražší než levnější autobusy dieselové. Kompletní obměna tak bude stát 50–100 miliard Kč. Pokud bychom dotovali pouze rozdíl mezi verzí na naftu a alternativními palivy, bude stát přechod 25–50 miliard Kč. Tento rozdíl navíc není třeba dotovat celý. Alternativní paliva jsou levnější než nafta a část peněz se tak provozovateli vrátí. Z toho vychází, že podpora v objemu 10–20 miliard Kč může být dostatečná pro zásadní proměnu vozů MHD v ČR.

K tomu je přirozeně třeba investovat i do dobíjení, elektrické trakce, případně do plnicích stanic. Zde se objem investic odhaduje velmi těžko. Uvážíme-li, že je v ČR cca 100 měst s MHD a průměrná investice do infrastruktury bude 50 milionů Kč, bude třeba alokovat dalších 5 miliard Kč.

Pro úspěšnou transformaci je tak třeba

- Alokovat slíbené prostředky do dotačních programů IROP (8 miliard Kč), Národního plánu obnovy (cca 10 miliard Kč), CEF (cca 1 miliarda Kč) Národního programu MŽP,
- Umožnit obcím využít dané prostředky vedle dobíjecí infrastruktury i na budování nových tratí s elektrickou trakcí,
- Umožnit obcím budování dobíjecí infrastruktury v souladu s potřebami individuální dopravy.

5

■ Pokračujeme ve financování renovací budov a podpoříme výstavbu energeticky pozitivních nových domů / DRAFT

Česko nenaplnilo svůj cíl v oblasti zvyšování energetické účinnosti ekonomiky v rámci unijního závazku k roku 2020. Přitom je to právě náš stát, který potřebuje na tomto poli zabrat. Česká republika je průmyslový stát a patří mezi energeticky nejnáročnější země EU, více energie na jednotku HDP spotřebovává pouze Bulharsko a Estonsko. I přes výrazný pokles v posledních letech byla v roce 2015 energetická intenzita ekonomiky ČR podle dat EUROSTAT o více než polovinu vyšší než evropský průměr.

Renovace budov jsou příležitostí pro finanční úspory. Zateplení stěn, výměna oken, optimalizace zdrojů vytápění a další opatření, která pomohou snížit spotřebu tepla v domě, mohou snížit náklady na energie o 60 a více procent.

Výhodou zrenovovaných budov je také zvýšení kvality ovzduší uvnitř objektu. Díky řízenému větrání nedochází k překračování koncentrace CO₂ v místnostech a snižuje se také množství prachu, roztočů a bakterií. Čerstvý vzduch současně snižuje riziko respiračních onemocnění.

Jak jsme na tom dnes

Od 1. ledna 2020 musí být výstavba nových budov s energeticky vztahnou plochou menší než 350 m² ve standardu budov s téměř nulovou spotřebou (NZEB). Podle současně platné vyhlášky se NZEB pohybuje na přelomu tříd energetické náročnosti B a C. V případě rekonstrukcí je i nadále vyžadována třída C jakožto minimální požadavek na energetickou náročnost.

Většina budov ústředních institucí (ministerstva nebo státní úřady) nesplňuje požadavky na energetickou náročnost. Na základě výpočtu Deloitte z roku 2018 stát zbytečně utratí za energie 500 milionů Kč/rok. Pokud by podobný poměr platil pro všechny veřejné budovy (tedy například školy či obecní úřady), jde o ztrátu 12 miliard Kč ročně.

Více než 200 tisíc domácností je stále závislých na spalování uhlí jako hlavního paliva pro vytápění a ohřev teplé vody. Lokální topeniště jsou významným zdrojem znečištění ovzduší. Domácnosti, které stále ještě topí v kotlích na tuhá paliva první a druhé emisní třídy, je budou muset vyměnit – čas mají do září roku 2022, kdy bude provoz těchto kotlů zcela zakázán.

Region, který se potýká s nekvalitním vzduchem, je zejména Moravskoslezský kraj. Lokální topeniště spalující nekvalitní paliva jsou na druhém místě ve zdrojích jak prachových částic PM10 a PM2,5, tak benzo(a)pyrenu.

Potřeba řešit závislost na dodávkách tepla vyrobeného z uhlí se týká i domů zapojených v rámci centrálního zásobování teplem. Na teplárny a centralizované zásobování tepelnou energií je napojeno 1,6 milionů tuzemských domácností. Ministerstvo průmyslu a obchodu v roce 2020 přišlo se strategií, která má těmto domácnostem zajistit cenově dostupné teplo. Ve strategii zmiňuje zejména výměnu zdrojové základny: z uhlí má teplárenství přejít na zemní plyn, obnovitelné zdroje, energetické využití odpadu a jadernou energii. Podpora nízkoemisních zdrojů je však pouze část potřebného řešení. Základem musí být kvalitní renovace budov, která sníží vůbec potřebu dodávek tepla.

Zároveň má ČR několik dlouhodobých a funkčních programů podpory energetických úspor. Nejznámější je program Nová zelená úsporám, který rozděljuje prostředky získané prodejem emisních povolenek. Úspory jsou ale podporovány také v rámci operačních programů MPO a MMR, kotlíkové dotace rozdělují jednotlivé krajské úřady a podporu poskytují také některé státní fondy a záruční banky.

Jak na to

Česko by mělo využít desítek miliard, které získá z EU a prodeje emisních povolenek.

Vytvořit či posílit existující motivační programy, aby se každý rok energeticky zreNovovalo alespoň 50 000 rodinných domů a 70 000 bytů.

Opatření v oblasti renovace budov by měly doplnit instalace lokálních obnovitelných zdrojů: stát by si měl dát za cíl do roku 2030 umístit solární panely na alespoň 200 000 rodinných domů a 40 000 bytových domů a případně je doplnit o tepelná čerpadla, solární kolektory a baterie pro ukládání energie.

Stát půjde sám příkladem – budovy vlastněné státem projdou renovací, která přinese úsporu 500 milionů Kč ročně. Pro veřejné budovy je vhodné použít metodu ECP (energetické úspory se zárukou), kdy není nutné investovat celé náklady opatření, ale investice je postupně splácena právě prostřednictvím garantovaných úspor za tepelnou a elektrickou energii či také vodné a stočné.

Pilotní projekty „soběstačné průmyslové či veřejné budovy“

Decentralizace a digitalizace energetiky vytváří příležitosti také pro vznik energetických hubů, které budou posilovat lokální odolnost. Řešení nabídne maximální využití lokálních zdrojů energie, díky kterým bude možné tzv. microgrid provozovat také v ostrovním režimu. Dojde tak ke zvýšení energetické soběstačnosti objektů, které přináší zvýšení energetické bezpečnosti v případě blackoutu. Využití lokálních obnovitelných zdrojů povede k redukci spotřeby fosilních paliv, a tedy i ke zlepšení místního životního prostředí. Budovy by měly být navrženy v pasivním standardu, tedy s důrazem na minimální spotřebu tepla. To lze realizovat na soukromých objektech v podnikatelské sféře nebo v rámci veřejných budov krajů či měst a obcí. Energetické huby lze také kombinovat s řešeními z oblasti adaptace budovy na klimatickou změnu, tedy využitím zelených střech, ideálně právě v kombinaci s fotovoltaickou elektrárnou.

Příklad řešení: rekonstrukce městských budov v Budišově nad Budišovkou:
Zde bude vytvořena síť na bázi „smart grid“, tedy inteligentní síť s regulací výroby a spotřeby elektrické energie v reálném čase, a bude doplněna o střešní fotovoltaickou elektrárnu, kogenerační jednotku, bateriový systém pro ukládání elektřiny.

Mezi její výhody patří:

- Nezávislost z 80 % na veřejné elektrárenské síti.
- Baterie umí v případě výpadku sítě pokrýt spotřebu po dobu 12 hodin.
- Město uspoří ročně na elektřině a teple 300 000 Kč a sníží emise CO₂ o 180 tun CO₂/rok.
- Investice města je 1,2 milionu Kč (75 % hradila dotace prostřednictvím SFŽP).

6

Upravme pravidla elektroenergetiky tak, aby pod dohledem ERÚ bylo možné v síti testovat nové modely energetických společenství a další inovace mimo stávající model trhu s elektřinou / DRAFT

Stávající pravidla neumožňují vznik energetických společenství v rámci stávajícího energetického systému, aniž by se od něj částečně odloučila. V řeči energetiky to znamená, že nejsou stanoveny podmínky, za kterých by mohla společenství využívat stávající distribuční síť včetně měření pro využití elektřiny z lokálního sdíleného zdroje. Staví se tedy buď lokální distribuční soustavy nebo dochází ke slučování odběrných míst, např. pokud se jedná o bytové domy.

Přitom energetická společenství mohou dosahovat vysoké míry využití vlastní vyrobené energie (elektřiny nebo tepla). Ve společenstvích je možné rovnoměrně rozložit výkon, mají větší efekt rozdílného průběhu spotřeby, dají se kombinovat různé formy využití energie apod. Vznik energetických společenství je tedy žádoucí s ohledem na rozvoj OZE (obnovitelných zdrojů energie), využití lokálního zdroje energie a zapojení aktivních spotřebitelů, kteří by měli mít právo na výrobu a spotřebu vlastní vyrobené elektřiny. Uvnitř společenství je možné sdílení mobility a dalších efektivně využitých služeb.

Hlavní motivací pro vznik lokální distribuční soustavy (LDS) je často úspora nákladů za kapacitu připojení a nikoliv větší míra využívání OZE. To může nakonec vést k destabilizaci tarifního systému a k přesunu nákladů na jiné skupiny odběratelů.

Je tedy potřeba najít rozumný kompromis mezi sdílením distribuce pro účely rozvoje OZE mezi společenstvími a individuálními odběrateli. To je i v zájmu zachování role distribučních společností, zachování konkurenčního prostředí a jednotného prostředí pro budoucí přechod na chytré měření. Pro takový model koexistence decentralizované a centrální energetiky bude nutné stanovit rozumné podmínky, aby vznikaly OZE v rámci společenství, kde budou dostatečně využité pro lokální spotřebu, umožní zužitkovat lokální zdroje pro výrobu elektřiny (např. energeticky hodnotný odpad, který dosud leží ladem) a zapojí se do nich většina odběratelů.

Jelikož zatím chybí reálné zkušenosti, (kromě několika málo, např. Na Kněžice), podle kterých by bylo možné nastavit systémově podmínky pro vznik společenství, je žádoucí, aby vznikaly pilotní projekty za podpory regulátora a se zapojením distributorů i firem, které se výstavbě OZE věnují. Ve světě je princip pilotních projektů pod záštitou regulátora a výjimek z dosud platných pravidel, která s těmito inovacemi nepočítají, známý jako tzv. „inovační sandbox“ (význam slova sandbox ve smyslu dětského pískoviště).

Jak jsme na tom dnes

Domácnosti v bytových domech nebo jiných kompaktních komunitách typu obce, ulice či čtvrti na stejné napět'ové úrovni nejsou motivovány k výstavbě vlastního zdroje. vůli neexistenci pravidel pro započtení lokální výroby proti celkové spotřebě, resp. distribuovanému množství do odběrných míst členů komunity, totiž nemohou spořit za spotřebu vlastní vyrobené elektřiny z OZE ani za náklady na distribuci.

Realizovat komunitní zdroje např. na bytových domech zejména pro akumulaci do ohřevu TUV (plynové kotle, TČ, CZT) nebo na úrovni přímé spotřeby pouze pro společné prostory není ekonomicky zajímavé.

Energetická společenství nejsou podnikatelské subjekty, tudíž nevyhovují kritériím pro bankovní úvěry.

Jak na to

Cestou je umožnit pilotní projekty v režimu tzv. inovačního sandboxu pod dohledem ERÚ. Ten by měl umožnit projektům výjimku z pravidel trhu a zajistit spolupráci distributora elektřiny v úrovni měření komunit. Podobný model funguje např. ve Velké Británii, kolébce regulace (inovační sandbox Ofgem). <https://www.ofgem.gov.uk/publications-and-updates/innovation-sandbox-service-overview>

Je také třeba zmapovat potenciál a nastavit podmínky tak, aby komunity vznikaly tam, kde to dává smysl.

Konečně můžeme nastavit dotační tituly s rozumnou alokací dle cílů na podíl OZE.

Regulátor by měl nastavit podmínky pro vznik komunit:

- Umožnit distributorům nabídnout sníženou distribuční sazbu, která zohledňuje využití lokálního zdroje a poskytnout služby měření.
- Nastavit rozumné požadavky pro splnění povinností provozovatelů komunitních zdrojů (licence, kvalifikace, záruky vč. přenositelnosti povinností na třetí strany apod.).
- Umožnit nový typ měření na úrovni komunity (vstup / výstup) a výroby z lokálního zdroje pro určení spotřeby vlastní vyrobené elektřiny v rámci komunity, zajišťovaný distributorem a OTE (operátor trhu s energiemi) pro účely alokací, vyúčtování a vypořádání toků v rámci komunit. Pro zdroje spjaté s komunitou, ale napojené např. na vyšší napět'ovou úroveň (viz Kněžice) je nutno zohlednit na úrovni tarifů uvnitř komunity (obce) přínosy zdroje pro distribuci (individuální posouzení) a překryv se spotřebou komunity.

Kde se inspirovat

Zahraniční zkušenosti ukazují, že je možné zachovat roli provozovatele distribuční soustavy (PDS) a zároveň realizovat sdílený zdroj pro SVJ (společenství vlastníků jednotek). Klíčem je zohlednění elektřiny vyrobené a spotřebované ve formě slevy z distribuce. Předpokladem je 4kvadrantní měření na patě domu, resp. obecně na hranici společenství a měření výroby elektřiny z OZE uvnitř společenství, případně v rámci vymezeného perimetru. Naměřená data zpracovává distributor, který nadále měří také jednotlivá odběrná místa. Objem vyrobené elektřiny spotřebované uvnitř společenství, která nepřetekla mimo společenství, je rozpočítán dynamicky (průběhově) nebo staticky (pro-rata) mezi zúčastněné

odběratele, což se projeví na faktuře za dodávku a zároveň snížení platby za distribuci. Jedná se o zjednodušený model, který je možné realizovat poměrně rychle a čerpat zkušenosti pro nastavení budoucích pravidel. Tento model zároveň neklade zbytečné překážky a administrativní nároky pro vznik společenství.

7

Zdvojnásobme do 5 let investice do výzkumu a vývoje v oblasti čisté energetiky a dopravy a umožněme jejich využití na pilotování technologií klíčových pro dekarbonizaci / DRAFT

Energetika a doprava stojí na prahu obrovských změn. Bezemisní dopravní prostředky, obnovitelné zdroje energie, nové materiály a v neposlední řadě digitalizace mění tyto obory takřka před našima očima. I když Česká republika nepatří v těchto oblastech mezi inovační lídry, bude se muset novým trendům přizpůsobit a může z nich samozřejmě také mnoho získat. Klíčem k tomu, aby se z rizik spojených se změnami staly příležitosti, jsou cílené investice do výzkumu a vývoje a zavádění inovací do praxe. Nemusíme investovat stamiliony do vývoje revolučních technologií. Potřebujeme ale investovat do neustálého zdokonalování již existujících a do intenzivního zapojování nových technologií do běžného života.

Mezi hlavní oblasti pro výzkum a vývoj budou v následujících letech patřit:

1. Integrace obnovitelných zdrojů – jejich zapojování do sítě a další řízení, efektivní využití vyrobené energie.
2. Akumulace energie.
3. Rozvoj přenosových a distribučních sítí.
4. Zvyšování flexibility při výrobě i spotřebě energií.
5. Komunitní energetika – propojování různých typů zdrojů do autonomních celků s vlastním řízením.
6. Recyklace vysloužilých elektráren, klasických i těch vyrábějících obnovitelnou energii.
7. Rozvoj bezemisní a nízkoemisní dopravy – elektromobility, využití vodíku a biometanu.
8. Výroby paliv z obnovitelných zdrojů – zeleného vodíku a biometanu.
9. Snižování energetické náročnosti budov.

Jak jsme na tom dnes

Česká republika má dlouholetou tradici výzkumu a vývoje v oblasti energetiky. Hlavní roli hrají technické vysoké školy (ČVUT, VUT, ZČE v Plzni a další) a velké výzkumné organizace v čele s ÚJV Řež. Ekosystém energetického VaV je ale pestrý a zapojují se do něj firmy z oblasti IT, strojírenství a dalších.

V současné době alokuje ČR na výzkum a vývoj v této oblasti 0,5–1 miliardu Kč ročně skrze Technologickou agenturu ČR. Ta má pro energetiku samostatný

program (Theta) s alokací 4 miliard Kč na období 2017–2025, energetické výzkumné záměry ale podporují i některé další programy agentury. Program Theta funguje od roku 2016 a oblast energetiky pokrývá velmi široce – podporuje analytický výzkum, vývoj a zlepšování nových materiálů a technologií i dlouhodobější výzkum. Tematicky pak program pokrývá vše od výzkumu využití vodíku až po potenciál blockchainových technologií.

V rámci jednotlivých veřejných soutěží uspěje zpravidla 40–60 projektů a přibližně jednou tolik projektů je neúspěšných. Podpora pro jednotlivé záměry se zpravidla pohybuje do 20 milionů Kč, i když některé projekty získají podporu mnohem vyšší. Podpora přesahující 100 milionů Kč je vzácná. Z toho vyplývá, že je z programu podpořeno relativně málo pilotních a investičně náročných projektů, což v oblasti energetiky není ideální. Pilotování a testování opravdu nových technologií – např. baterií, zařízení na výrobu vodíku a dalších, se bez větších investic neobejde.

Zavádění nových technologií do praxe je podporováno spíše penězi z evropských fondů, primárně v rámci Operačního programu Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost (OP PIK). Ten podporuje nákup nízkouhlíkových technologií, koncem roku 2020 ale vypsal výzvu programu Proof of Concept s alokací 50 milionů Kč na ověření aplikačního potenciálu nových výsledků výzkumu a vývoje před jejich možným uplatněním v praxi.

Jak na to

Vzhledem k fungující podpůrné infrastruktuře stačí pro akceleraci VaV v oblasti energetiky relativně málo:

- Alokovat na program Theta v TAČR dostačující prostředky. Vzhledem k absorpční kapacitě by nárůst podpory neměl být skokový, ale postupný, tempem cca 10–20 % ročně. Ideální by bylo prostředky během 5–7 let zdvojnásobit, což by si vyžádalo v období 2021–2025 cca 4 miliardy Kč navíc.
- Alokovat prostředky na větší pilotní projekty v rámci Národního plánu obnovy. Výzkum, vývoj a inovace je jedním z šesti pilířů NPO a vláda plánuje alokovat 7,5 miliard Kč do podpory malých a středních podniků při zavádění inovací do praxe. To sice pomůže šíření již existujících technologií, pro adopci nových technologií v ČR je ale třeba vyčlenit část prostředků na jejich pilotování a testování.
- Iniciovat vznik platformy zahrnující existující řešitele z Thety, která bude zajišťovat vzájemnou informovanost o projektech a co děje v energetickém výzkumu.

8

Konvertujeme alespoň 10 % svého fleetu na elektromobily. Zpřístupníme svou dobijecí infrastrukturu nebo částí fleetu v režimu moderního sdílení / DRAFT

Rok 2020 se zapsal do historie jako přelomový rok v elektromobilitě. Prakticky každá větší automobilka uvedla na trh jeden nebo více modelů elektromobilů. Nejinovativnější výrobce elektromobilů firma Tesla Motors se stala nejhodnotnější automobilkou světa. O elektrické budoucnosti osobní dopravy do budoucna už nelze pochybovat.

Firemní flotily osobních aut skýtají významný potenciál v dosahování cílů v oblasti udržitelnosti, resp. snižování emisí CO₂. Zejména pro vozidla využívaná pro kratší cesty v rámci měst nebo příměstských regionů zároveň elektromobily nabízejí potenciál snížení provozních nákladů díky nižším nákladům na pohon a servis. Přechod na elektromobilitu zároveň stále skýtá potenciál v oslovení stávajících a nových zákazníků, kteří jsou u firem čím dál tím citlivější na dosahování cílů v oblasti udržitelnosti. Důležitou podmínkou úspor v oblasti emisí CO₂ je ovšem přechod na dodavatele elektrické energie z obnovitelných zdrojů.

Další win-win potenciál pro úspory nákladů na firemní flotilu a zároveň přispění k plnění cílů udržitelnosti se firmám nabízí ve formě přeměny flotily dedikované jednotlivým pracovníkům na flotilu sdílenou. Na trhu je nyní celá řada vyzkoušených řešení, která zajistí bezproblémové samoobslužné sdílení vozidel, podobně jako jsou sdíleny jiné firemní zdroje (například zasedačky apod.). Ekonomika provozu takto sdílených vozidel je díky větší míře utilizace dramaticky lepší. Může tak dojít ke zmenšení firemní flotily až o 25 %. Zaměstnanci zase benefitují z větší flexibility, mohou si rezervovat typ vozidla dle potřeby. Bezproblémově si také mohou půjčovat firemní vozidla k soukromým účelům. Automatizované vyúčtování těchto soukromých výpůjček zaměstnancům může dále zlepšit ekonomiku provozu firemní flotily. Firmy zároveň mohou nabídnout využití firemního vozidla většímu okruhu pozic. Kromě toho moderní technologie dokonce umožňují ve vybrané časy nabídnout firemní flotilu k využití i veřejnosti, čímž otevírají další prostor pro zlepšení ekonomiky provozu.

Trhu korporátního carsharingu je predikován v následujícím desetiletí růst. Očekává se růst poptávky po chytré a flexibilní mobilitě, spolu s posunem důrazu od vlastnictví k využívání dle okamžité potřeby (on-demand usership). Na trh vstupují noví a noví hráči (nejnověji od dubna 2021 např. Kinto Europe, podnik firmy Toyota).

Kombinace uvedených opatření, tj. využití elektromobilů ve flotile, a to formou spolupráce s externím poskytovatelem sdílení vozidel, zároveň pomáhá překonávat nepředvídatelné náklady související s rizikem rychlého propadu reálné zůstatkové hodnoty elektromobilů díky rychlému technologickému pokroku.

Jak jsme na tom dnes

V Česku zatím není známo mnoho příkladů elektrifikace firemní flotily, resp. převedení do módu sdílení. Průkopníkem elektrifikace firemní flotily je MONETA banka. Již v roce 2018 zahájila nákup elektromobilů do svojí firemní flotily. Rok na to zpřístupnila svoji první nabíjecí stanici i veřejnosti. Zároveň zahájila proces přeměny flotily dedikované jednotlivým pracovníkům na flotilu provozovanou v režimu moderního sdílení.

Se služebními elektromobily experimentují v energetických firmách (ČEZ, E.ON aj.).

Se sdílením části firemní flotily již experimentují některé české firmy, například Skanska. V zahraničí se cestou sdílení firemní flotily vydala například rakouská firma Haberkorn. Díky tomu motivovala významnou část pracovníků k přechodu na veřejnou hromadnou dopravu, a zároveň ušetřila významné emise CO₂ z dopravy.

Korporátní carsharing se již stává standardní nabídkou tradičních leasingových společností.

Jak na to

Nahrazení minimálně 10 % korporátní flotily elektromobily, a to buď přímým nákupem při obnově vozového parku, nebo nějakou formou financování či pronájmu. (V souvislosti s implementací nové evropské směrnice o podpoře obnovitelných zdrojů (tzv. RED II) se také otevře prostor pro integraci nabíjení vozidel do tzv. lokální distribuční soustavy, a napojení přímo na vlastní zdroje elektrické energie (např. z fotovoltaiky). To přinese výrazné zlepšení ekonomiky firemní elektroenergetiky.)

Vybudování nabíječek pro elektromobily v areálech firem. Na budování nabíjecí infrastruktury je možné aktuálně využít dotační tituly.

Zmenšení firemní flotily až o 25 % a sdílení zbývajících flotily ve spolupráci s osvědčeným externím poskytovatelem služby carsharingu. Ať již interně pro pracovníky firmy, nebo ve vybrané časy i externě pro širokou veřejnost.

Jak pomůže Změna k lepšímu

Budeme sledovat a komunikovat:

- Počet elektromobilů provozovaných jako firemní vozidlo členskými firmami ZKL. Podíl korporátních flotil členů tvořených elektromobily.
- Počet provozovaných nabíječek elektromobilů (s možností interního / veřejného využití).
- Kolik členských firem zavedlo interní korporátní car sharing. Podíl korporátních flotil členských firem v režimu sdílení.

9

Využívejme energetické služby s garantovanou úsporou (EPC) a moderní technologie umožňující flexibilní řízení zdrojů / DRAFT

Energetické služby s garantovanou úsporou zahrnují činnosti poskytované ESCO společnostmi klientům, jejichž účelem je ověřitelné a měřitelné nebo výpočtem stanovené zvýšení účinnosti užití energie nebo jejichž účelem jsou úspory spotřeby energie a ostatních provozních nákladů prostřednictvím energeticky účinných technologií nebo efektivní provozní činnosti, údržbou a aktivním energetickým managementem.

Energeticky úsporné projekty realizované celosvětově osvědčenou metodou Energy Performance Contracting (EPC) představují investice do modernizace a rekonstrukce energetických hospodářství bez potřeby vynaložení finančních prostředků nad rámec současných rozpočtů (investice je splácena ze smluvně garantovaných úspor provozních nákladů).

Projekty řešené metodou EPC jsou oproti standardním dodavatelským zakázkám soutěženy zejména s ohledem na maximální výši garantovaných úspor po celou dobu trvání projektu (5–12 let) při současné minimalizaci nabídkové ceny a navrhovaném kvalitním technickém řešení. Dochází tak k nalezení nákladově optimální varianty obnovy stávajícího energetického hospodářství klienta s jasně definovaným časovým rámcem.

Jak jsme na tom dnes

Projekty obnovy budov a areálů jsou stále nejčastěji realizovány ekonomicky neefektivní soutěží na dodavatele s nejnižší cenou. Nejnižší cena však ve většině případů nakonec nevede k nejnižším nákladům životního cyklu projektu. Dodavatelé nejsou nijak motivováni k používání kvalitních technologií s reálnou životností delší než je zákonná záruční lhůta a zároveň k optimálnímu technickému řešení projektu, což vede v konečném důsledku ke značnému navýšení nákladů životního cyklu projektu (klienta).

EPC projekty fungují na českém trhu přes 20 let. Často jsou realizovány ve veřejné sféře – na školách a kulturních institucích. Za pomoci metody EPC bylo rekonstruováno např. Národní divadlo, Rudolfinum nebo Státní opera. Je však mnoho příkladů jeho využití i v soukromých firmách. Jedná se o prověřený a funkční systém se standardizovanými smlouvami, bankovním financováním a prokazatelnými výsledky v podobě úspory energií i peněz.

Pro vypracování vstupní analýzy EPC projektu i pro následnou realizaci úsporných opatření lze využít dotačních titulů.

Jak na to

Firmy si mohou nechat zpracovat důkladnou analýzu potřeb a dlouhodobou energetickou koncepci kvalifikovanou poradenskou firmou.

Poté mohou uspořádat výběrové řízení na ESCO společnost, poradce pomůže objektivně vyhodnotit reálnost předložených nabídek.

Jak pomůže Změna k lepšímu

Budeme sledovat a sdílet, kolik členských firem si nechalo zpracovat vstupní analýzu vhodnosti realizace energeticky úsporných projektů metodou EPC.

Kde se inspirovat

Bližší informace o energetických službách se zaručeným výsledkem vč. seznamu ESCO společností jsou k dispozici na: www.apes.cz

PŘÍRODNÍ PRVKY **ŠEDÁ VODA**

KOMFORT ZADRŽOVÁNÍ VODY

BIODIVERZITA

REGULACE TEPLoty

PŘÍRODA KVALITA

SEZÓNÍ BIO POTRAVIN

OZELEŇOVÁNÍ STŘECH

ZELENÉ STAVBY

LOKÁLNÍ ZÁSOBOVÁNÍ

PŘÍRODNÍ **ZELENÉ PRVKY**

ZDROJE EKOLOGICKÉ

ZEMĚDĚLSTVÍ

PÉČE O PŮDU BIODIVERZITA

ZDRAVÉ HOSPODAŘENÍ

PRODUKTY EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ

UDRŽITELNĚ VYROBENÉ POTRAVINY

ZADRŽOVÁNÍ VODY **PŘÍRODA**

V KRAJINĚ ODPOVĚDNÉ NAKUPOVÁNÍ

Krajina

1

Chtějme po svých dodavatelích odpovědný přístup k půdě a krajině

Většina firem neřeší, jaký dopad mají jejich výrobky na krajinu. Nenakupují své suroviny přímo od primárních dodavatelů a povědomí o tom, jak jsou jejich suroviny vyráběny, je tak velmi nízké. Jinými slovy, velká část ekologické stopy vzniká v dodavatelských řetězcích, ve kterých se informace o dopadu na životní prostředí snadno ztrácí.

Produkční zemědělství a lesnictví tvoří asi 85 % české krajiny. Lepší péče o půdu se tak neobejde bez aktivní role firem a jejich aktivního řízení vlastních dodavatelských řetězců.

Dodavatelské řetězce závislé na intenzivní exploataci krajiny se stávají byznysovým rizikem. Mohou narazit na materiální limity přírodních zdrojů: nebude současný model hospodaření dřívě či později čelit nedostatku vody, vyčerpání půdy nebo neudržitelnosti pěstování lesů? Navíc se z nich potenciálně stává masivní reputační riziko, protože pro společnost přestává být přečerpávání přírody akceptovatelné.

Jak jsme na tom dnes

Větší korporace se problémem začínají zabývat a hledají řešení v lepším řízení dodavatelských řetězců. Doposud se však soustředí především na uhlíkovou bilanci, popřípadě globální biodiverzitu. Mezi nejznámější patří závazky odebrat palmový olej nebo dřevo jen od dodavatelů s certifikáty RSPO, resp. FSC. Podobně řada evropských odběratelů vylučuje ze svých dodavatelských řetězců maso ze zvířat krmených sojou, která byla vypěstována na úkor amazonského pralesa.

V České republice chybí systematičtější rámec, který by toto uvažování cíleně propojil s transformací české krajiny: zemědělskou půdou a lesy.

Pro menší domácí firmy bývá navíc poměrně náročné stanovit priority a požadovat od svých dodavatelů smysluplná opatření – nemají prostředky kapacity, jimiž disponují velké korporace.

Jak na to

Je třeba vybrat několik komodit, na které se zaměřit v první vlně. Pro to bude třeba sestavit iniciativní skupinu několika pilotních firem, které budou spolupracovat na prověření své ekologické stopy a které společně identifikují prioritní rozměry ekologické stopy v české krajině.

Jak by měla změna vypadat v horizontu tří let

Několik pilotních českých firem bude mít prověřené své dodavatelské řetězce a zahájí dialog se svými dodavateli ohledně snížení svého dopadu na krajinu.

Vznikne koncept pro univerzálně aplikovatelné sledování dopadu firem působících v ČR na českou krajinu.

Jak pomůže Změna k lepšímu

Pomůžeme najít zdroje, ať už lidské nebo finanční, díky kterým se firmy se zájmem o toto téma lépe zorientují v možnostech, které pro sledování dodavatelů mají a spolu s experty začnou hledat smysluplná řešení.

Budeme sledovat, kolik členských firem včlenilo zásady udržitelnosti do svých nákupních pravidel, jak a s jakým dopadem.

Kde se inspirovat

Nejviditelnější v tuzemsku je IKEA, která pro své produkty požaduje dřevo z lesů, kde se dodržují pravidla zdravého hospodaření FSC.

Centrum pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy právě startuje nový program, který bude firmám pomáhat se zaváděním standardů péče o krajinu.

2

Požadujeme lokální a odpovědně vypěstované potraviny ve školních a firemních jídelnách

Stát, kraje, města a jimi zřizované instituce a soukromé firmy nakupují velké množství potravin pro svoji vlastní potřebu. Jenom školní jídelny ročně utratí cca 8 miliard Kč.

Firmy – a také veřejné instituce – mohou pro své stravování cíleně nakupovat produkty ekologického zemědělství, které pečuje o půdu, lépe zadržuje vodu v krajině a vrací do ní přírodu. Hromadné stravování tak může vytvářet nebo zvětšovat trh udržitelně produkováných potravin a následně podporovat ekonomiku kvality a udržitelnosti.

Jídlo je prostředkem, jak budovat vztahy v obci a regionu. Podobné programy přinášejí celou řadu výhod pro zemědělce (přímý vztah s odběrateli, lepší plánování sklizně, odbyt i pro vizuálně nedokonalé výpěstky a další) a prokazatelně zvyšují spotřebu ovoce a zeleniny.

Ekologicky a sociálně odpovědné veřejné zakázky na zajištění stravování mohou významně přispět k řešení výzev spojených s klimatickou a zdravotní krizí, k naplnění cílů evropské zelené dohody i k cílům OSN v oblasti udržitelného rozvoje. Zároveň mohou být nástrojem na podporu českých šetrně hospodařících zemědělců, z jejichž kvalitních čerstvých produktů lze připravovat chutné a zdravé pokrmy.

Jak jsme na tom dnes

Udržitelné podnikové stravování zatím není v Česku příliš rozšířené. Jedním z dobrých příkladů je společnost Perfect Canteen, jež poskytuje podnikové stravování v několika firmách. Zároveň zde existuje program Skutečně zdravá jídelna, který na základě propracované metodiky certifikuje jídelny, které nakupují lokálně u odpovědných dodavatelů.

Novela zákona o zadávání veřejných zakázek (134/2016 Sb.) od ledna 2021 de facto zavedla povinnost sociálně a environmentálně odpovědného veřejného zadávání. V dalších měsících budou zadavatelé řešit, jak k této nové povinnosti přistoupit.

Vyhláška o školním stravování (107/2005 Sb.), podle níž se jídelny musí řídit, prozatím nestanovuje žádná kritéria kvality a původu používaných potravin.

Jak na to

Revidovat vyhlášku o školním stravování (107/2005 Sb.) v následujících bodech: definovat kvalitu podávané stravy, personálně zabezpečit přípravu a vydávání stravování, začlenění školního stravování jako součást vzdělávání a zajistit soustavnou evaluaci.

Vytvořit a realizovat koncept dalšího celoživotního vzdělávání pracovníků školních a závodních jídelen s důrazem na postupy odpovědného nakupování.

Rozvíjet diskuzi s objednateli a provozovateli firemního stravování o přínosech a možnostech odpovědného a lokálního zásobování ve společném stravování.

Jak by měla změna vypadat v horizontu tří let

Rozšíření programu kontroly kvality v podnikovém stravování (Skutečně zdravá jídelna) o 20 firem do jednoho roku a 100 firem do tří let. To by mělo vést k přímému propojení firem s cca 100–500 lokálními zemědělci během tří let.

Veřejné instituce ve svých výběrových řízeních systematicky upřednostňují dodavatele schopné dodávat čerstvé, sezónní biopotraviny a potraviny se značkou Fairtrade.

Alespoň 100 inovativnějších farem a potravinářských podniků přejde (přínejmenším částečně) ze současného intenzivního modelu produkce na ekologické zemědělství.

Jak pomůže Změna k lepšímu

Pomůžeme najít zdroje, ať už lidské nebo finanční, díky kterým se firmy se zájmem o toto téma lépe zorientují v možnostech, které pro sledování dodavatelů mají, a spolu s experty začnou hledat smysluplná řešení.

Budeme sdílet příklady dobré praxe, přínosů a možných překážek nebo rizik.

Připravíme vlastní návrh novelizace vyhlášky o školním stravování.

Kde se inspirovat

V ČR funguje program Skutečně zdravá škola, který ve školách prosazuje udržitelné stravování i všestranné vzdělávání o jídle. Do programu je dnes v ČR zapojeno přes 400 škol. Stejná organizace pak pomáhá i dalším organizacím. Například Jídelna ministerstva zemědělství získala v programu Skutečně zdravá jídelna stříbrný certifikát.

Podobný, rozsahem i dopadem o řád větší program Food for Life funguje ve Velké Británii. Ten pomáhá školám, ale i nemocnicím a dalším institucím se zaváděním sezónních, lokálních a udržitelně vyrobených potravin. Jídla certifikovaná programem Food for Life dnes nabízí přes 50 % základních škol ve Velké Británii.

3

Navrhujeme a realizujeme kvalitní zelené střechy a dalších přírodních prvků ve veřejném prostoru

Přírodní prvky na budovách a ve veřejném prostoru prokazatelně zvyšují komfort uživatelů a zmenšují negativní dopady výstavby na krajinu. Pomáhají zvýšit podíl zelených ploch na hustě zastavěných místech nebo nově budovaných lokalitách, které zabírají velké výměry původně zemědělské půdy. Takové lokality často trpí přehříváním, prašností či koncentrací imisí a v důsledku velkého podílu zpevněných povrchů mají vážné problémy s přívalovými dešti.

Stavby by proto měly být koncipovány s ohledem na využití dobře navržených přírodních prvků. Klíčovým řešením jsou zelené střechy, popřípadě fasády, vhodné jsou ale i další zelené plochy a prvky, např. drobné mokřady a další biotopy, kvetoucí louky domácích druhů rostlin a další.

Cílem je omezit vznik tepelných ostrovů, zvýšit kvalitu ovzduší, podporovat biodiverzitu, zajistit dobré hospodaření s dešťovou vodou a minimalizovat přidanou aktivní spotřebu energie na vlastní provoz i dlouhodobou údržbu. Řešení lze aplikovat na nové projekty i na starší budovy, které jde často upravit.

Jak jsme na tom dnes

Ozeleňování střech, popřípadě fasád, je dnes významným architektonickým i funkčním trendem větších měst. Po botanické stránce vznikají v Česku kvalitní, druhově bohaté realizace i realizace funkční z pohledu prosperity suchomilných rostlin. Tzv. extenzivní zelené střechy složené ze suchomilných druhů nevyžadují umělou závlahu, nekladou nároky na sečení nebo jinou formu náročné údržby a mají minimální požadavek na statiku konstrukcí. Lze je tedy ve většině případů realizovat také u stávajících budov za předpokladu funkčního hydroizolačního pláště. Při správném výběru druhů mohou být také důležitým útočištěm pro vzácné domácí druhy rostlin nebo hmyzu, které v intenzivní zemědělské krajině přišly o biotopy.

Stávající skladby jsou ale často navrhovány s důrazem na estetiku bez kvantifikace přínosů jednotlivých technických řešení. Neuvádějí hodnoty svých vlastností (např. hmotnost v nasyceném stavu, kapacita vody zadržené v souvrství, původ a složení použitých materiálů). Tyto skladby jsou proto pro potřeby projektantů i investorů, kteří chtějí deklarovat přínosy zelené střechy dotčeným orgánům či veřejnosti, nedostačující. Přejímání návrhových skladeb ze zahraničí bez jejich funkčních úprav pro kontinentální podnebí nebo ignorování záměrných cyklů u skladeb vzniklých pro jižní státy Evropy vede k nevěrohodnosti funkčního dopadu zelených konstrukcí jako efektivní adaptace

staveb na měnící se klima. Rovněž řešení zeleně v areálech a veřejném prostoru staveb často nevyužívá příležitosti k zadržování vody, mitigaci tepelného ostrova a především podpoře biodiverzity.

Příkladem dobré praxe je brněnský dotační program Zeleně střechám!

Jak na to

Je třeba sestavit pracovní skupinu expertů a firem zabývajících se různými rozměry tématu, čímž se zajistí jejich lepší koordinace, sdílené plánování a společný postup.

Druhým bodem je vytvoření lokální české metodiky, jež nebude slepě přejímat zahraniční přístupy, nýbrž zohlední vliv místních klimatických podmínek a potřeb biodiverzity na našem území. Metodika by měla sloužit jako podklad pro dotační tituly měst, krajů či jiných složek státní správy. Může sloužit jako pomůcka pro projektanty a investory.

Metodika by měla řešit i) implementaci zelených střech a fasád, a ii) podporu biodiverzity a adaptace na změny klimatu při řešení zelených ploch a prvků v areálech budov.

Jak by měla změna vypadat v horizontu tří let

Alespoň tři krajská města spustí dotační program podporující zelené střechy nebo jiné zelené prvky ve výstavbě (ideálně využívající vhodnou metodiku pro posuzování kvality).

Stát zahrne v dotačních programech náklady na zelené střechy mezi uznatelné.

Jak pomůže Změna k lepšímu

Budeme koordinovat sestavování a činnost pracovní skupiny.

Podpoříme tvorbu metodiky.

Budeme komunikovat potřebu zelených prvků s veřejnou správou.

Kde se inspirovat

Z ČR pochází a zde sídlí firma LIKO-S, která se podobnými instalacemi zabývá celosvětově. Její kancelářská budova Liko-Noe má zelenou střechu i fasády a pracuje pouze s energiemi z přírodních zdrojů. Je často prezentována jako model pro budovy budoucnosti a za svůj progresivní koncept získala několik cen.

V Německu funguje systém certifikací zelených střech a fasád FLL již od roku 2002 a je využíván i v dalších zemích. Řeší především praktické otázky implementace zelených střech – jejich sklon, nosnost, odtok vody, izolaci a další.

Inspirací může být i ve Velké Británii vytvořený rádce Buglife UK.

4

Pracujme na koncepčním plánování krajiny / DRAFT

Pokud má návrat rozptýlené zeleně, drobných mokřadů a další přírody do krajiny uspět, musí se od ad hoc projektů – nesporně sympatických, určitě přínosných, nicméně pouze jednorázových – posunout ke koncepčně plánovaným opatřením. Koncepční uvažování by se mělo stát pilířem tohoto návratu na úrovni státu, obcí i jednotlivých farem. Mohlo by se přitom opírat o explicitní požadavky na to, co musí každá koncepce dodržet a naplnit – například opatření Dotace jen pro farmy, které pečují o krajinu.

Jak jsme na tom dnes

Ministerstvo životního prostředí připravuje dobré strategie (<http://www.vodavkrajine.cz/mapove-kompozice>), které ale nedosahují potřebné přesnosti. Nepostačují ani komplexní pozemkové úpravy. Ty se týkají jen části krajiny a obnova zelených prvků v krajině se, ačkoliv naplánována, často nerealizuje. Lze získat podporu pro řadu dílčích opatření, která ale nejsou provázána do promyšlené proměny krajiny.

Jak na to

Stát by měl udělat několik dílčích kroků.

Mohl by zajistit vytvoření jednotného systémového krajinného plánu pro ČR, který bude zahrnovat plošné zatravnění údolnic (křivek spojující místa největšího vyhloubení příčného řezu údolím), propojit je se systémem vrstevnicových mezí a mezních pásů a systematicky pracovat s melioračními trubkami.

Obcím nebo sdružením obcí by měl finančně pomoci s vytvořením adaptačních strategií extravilánu (nezastavěné části katastrálního území) na měnící se klima, které budou obsahovat podobné typy opatření.

Dále by měl ve stavebním zákoně požadovat, aby do územních plánů byla rutinně vyznačována místa infiltrace do hlubokého oběhu, a učinit opatření (způsob obdělávání půdy, technická opatření podporující infiltraci), která povedou ke zvýšení objemů podzemních vod, zajistí monitoring jejich stavu a budou řídit odběry i další opatření tak, aby hladina trvale neklesala, ale naopak postupně narůstala.

Stát by měl konečně coby součást poradenství pro zemědělské podniky připravit program podpory faremních plánů tak, aby každý zemědělský podnik mohl k zavádění zelených prvků výměnou za dotace (viz opatření Dotace jen pro farmy, které pečují o krajinu) na své půdě přistupovat koncepčně a promyšleně.

Kde se inspirovat

Dobrým příkladem pro krajinné plánování je model Živá krajina. S vytvářením faremních plánů v Jihočeském kraji několik let farmářům asistovala organizace Juniperia.

5

Podporujeme zvyšování přidané hodnoty v zemědělství / DRAFT

Rozvoj sekundárního zpracování posílí přidanou hodnotu v zemědělství.

Jak jsme na tom dnes

Velké zemědělské podniky se ponejvíce orientují na primární produkci surovin. Na venkově chybí sekundární zpracování, jeho rozvoj je přitom důležitý ze dvou důvodů. Posílí venkovskou ekonomiku a sníží vliv volatility cen agrárních komodit, jíž jsou farmáři vystaveni. Může také postupně posouvat orientaci agrárních podniků od masové prvovýroby komodit k sofistikovanějším segmentům s vyšší přidanou hodnotou. To by mohlo posílit relativní důraz na kvalitu s přínosy pro péči o půdu a krajinu. Navíc pomůže na venkově udržet kvalifikovanou pracovní sílu a podpořit místní elity, aby se nestěhovaly za prací do měst.

Jak na to

Je potřeba vybudovat cílenou podporu, která umožní zemědělským podnikům a případně jiným podnikatelům na venkově investovat do zpracování zemědělské produkce (jatká, výrobci masných výrobků, pekárny, mlékárny, zpracování ovoce a zeleniny, výroba nápojů, gastronomie apod.). Tato podpora také posílí podíl místních zemědělců na surovinách v lokálních restauracích.

Vhodným instrumentem může být státní záruka za bankovní úvěry (tedy nikoli dotace samotné). Nejenže snižuje morální hazard, ale také využívá už existujících vztahů mezi zemědělskými podniky a bankami. Inspirací mohou být aktuální programy finanční pomoci podnikatelům, především COVID III. Doplnující cestou může být podpora prostřednictvím místních akčních skupin (MAS). Ta by mimo jiné umožnila lepší koordinaci mezi vícero farmami v regionu ke společnému odbytu.

Poptávce po takovém programu by napomohlo několik podpůrných opatření. Především systematická reforma především hygienických či veterinárních regulací a kontrol (například provozní a sanitační řád malozpracovatelských provozů). V současnosti jsou tyto regulace pro farmy extrémně zatěžující, nákladné a nejednotné, a zpracovatelské projekty účinně blokují. Přínosný by byl také strop na zemědělské dotace pro jednoho příjemce, který bude větší podniky motivovat k diverzifikaci.

Naopak odbytu pomůže vytváření regionálních iniciativ tzv. krátkých dodavatelských řetězců, jako je (kromě zásobování školních a dalších veřejných jídelen) také komunitou podporované zemědělství. Podobných skupin v Česku během minulých let vznikly desítky. Růst by patrně podpořila větší stabilita a profesionalizace: iniciativy jsou často založené na ryze dobrovolnické bázi a skomírají po případném vyčerpání a odchodu iniciátora. Financování podobných projektů může být decentralizovanější (například kraji) a případně i privátní (jak ukazuje mimo jiné model Scuk.cz).

Kde se inspirovat

Na českém venkově už jsou desítky, možná stovky menších zpracovatelských podniků, často přímo navázaných na farmy (a leckdy v ekologickém zemědělství). Bylo by jich ale potřeba řádově více. Přímý prodej tvoří 5 % na celkovém obratu biopotravin a ze dvora prodávají 4 % z farem v těch sektorech ekologického zemědělství, kde je to možné. V konvenční produkci budou tato čísla pravděpodobně ještě nižší.

6

Vytvořme ucelenou výživovou politiku, která podporuje zdravé potraviny i udržitelné zemědělství a promítá se do praktických doporučení / DRAFT

Stravovací vzorce Čechů a Češek jsou důležité jak pro naše zdraví, tak kvůli naší ekologické stopě. Obezita dosáhla charakteru epidemie, chemická kontaminace znamená vyšší riziko potravinových alergií a výrazně přibývá civilizačních chorob, často způsobených nevhodným stravováním. Zemědělská produkce přitom není dlouhodobě udržitelná – nejenže devastuje svoji vlastní půdu, snižuje schopnost krajiny zadržovat vodu a vytlačuje z ní přírodu. Také importujeme velké množství agrárních komodit, jejichž výroba podobné škody působí za hranicemi Česka. Jednoduchá vylepšení každodenních způsobů stravování mohou zlepšit zdraví obyvatel, snížit dopad našich stravovacích návyků na klima i krajinu a zajistit dostupné i bezpečné potraviny pro všechny.

Jak jsme na tom dnes

Doposud chybí ucelený plán, za pomoci něhož budou státní instituce společně podporovat zdravou a udržitelnou výživu pro všechny. Podobně se stát ještě nepropracoval – ačkoli si tento úkol zadal už v roce 2014 – k Národním výživovým doporučením, která by tuto politiku promítla do praktického nástroje pro profesionály v oblasti potravinářství, stravování, vzdělávání a zdravotní prevence.

Jak na to

Spojit politiku péče o krajinu, zemědělskou politiku a politiku výživy obyvatel do ucelené udržitelné potravinové politiky. Stát – především ministerstva zemědělství, zdravotnictví a životního prostředí s odbornými institucemi – by měl společně se zainteresovanými stranami vytvořit společnou koncepci toho, co představuje udržitelný potravinový systém. Ta se pak musí promítnout do konkrétních praktických opatření.

Následně by měla vzniknout národní výživová doporučení tak, aby pomáhala se zdravým stravováním, snižovala naši stopu v krajině i emise skleníkových plynů: data potvrzují, že mezi zdravou a udržitelnou stravou panuje velký překryv. Je to úkol především pro ministerstvo zdravotnictví, které by mělo doporučení – která se budou odvozovat od potravinové politiky – sestavit, vydat, propagovat, vzdělávat o nich a monitorovat jejich využívání. Další státní instituce by je měly využívat ve svých strategických dokumentech; instituce

formálního a neformálního vzdělávání či neziskové organizace potom vzdělávat veřejnost. Výrobci potravin jim mohou přizpůsobit svoji produktovou nabídku. Gastro odvětví, školy, firmy a další je mohou využívat při přípravě jídelníčků v restauracích nebo kantýnách.

Kde se inspirovat

Mezi dobré příklady patří: Qatar dietary guidelines, Food-based dietary guidelines - Sweden, Dietary Guidelines for the Brazilian Population 2014, Nordic Nutrition Recommendations 2012, Netherlands – Guidelines for a healthy diet: the ecological perspective.

7

Dotujme jen farmy, které pečují o krajinu: posílení standardů dobrého zemědělského a environmentálního stavu / DRAFT

Model českého zemědělství je třeba proměňovat postupně krok po kroku. Současné farmaření ve velkém poškozují půdu, krajina neumí udržovat vodu a ubývá v ní živé přírody. Každý rok z polí odteče ornice, která by naplnila dva miliony sklápěcích tatrovek. Pole zadržují o 40 % méně vody, než by měla být schopna. A ročně se u nás zastřelí o 97 % méně zajíců než v roce 1972. Přitom farmy dostávají paušální dotace na každý hektar. Stát by však mohl stanovit sadu minimálních standardů péče o půdu a krajinu, které by musel dodržovat každý podnik, který žádá o dotace.

Jak jsme na tom dnes

Stát už nyní stanovuje několik elementárních standardů. Ty však nepostačují, jak je ostatně zřejmé ze stavu krajiny. Vláda by proto mohla využít současný právní rámec k rozšíření podmínek tak, aby na dotace dosáhl pouze ten, kdo farmaří udržitelně, pečující o půdu a krajinu.

Jak na to

Opatření spočívá v legislativní změně: doplnění současných standardů tzv. dobrého zemědělského a environmentálního stavu (DZES), které jsou podmínkou pro získání většiny zemědělských dotací, o několik bodů: (i) souvislý lán nemůže překračovat stanovený limit (například 20 hektarů) a musí být od sousedního oddělen neobdělávaným pruhem (cestou, remízem, biopásem, mezí, průlehem, stromořadím aj.); (ii) pole po rozorání, kde se neaplikuje organické hnojivo, nesejí ozimy, neponechává strniště nebo se nemulčuje, musí být oseto ochrannými mezplodinami; (iii) na každý hektar půdy by mělo přijít nejméně 25 tun organických hnojiv každé čtyři roky, pokud se na něm nepoužívají mezplodiny či zelené hnojení, (iv) neorat, nehnojit a nepoužívat pesticidy alespoň 10 metrů od břehu řek, (v) přinejmenším 5 % půdy by mělo být určeno na neproduktivní polopřírodní prvky (cesty, remízky, biopásky, meze, průlehy, stromořadí, mokřady aj.).

Implementaci legislativy by mělo doprovázet státem financované poradenství pro zemědělské podniky, jak standardy zavádět.

Kde se inspirovat

Stávající standardy DZES už některé elementární požadavky stanovují. Navržená opatření by je posílila tak, aby se české zemědělství postupně začalo přizpůsobovat krajině a pečovat o svou půdu.

8

Zavedme zásady pro spolupráci municipalit s developery / DRAFT

Města potřebují jednotný přístup k developerům / investorům, resp. jednotná pravidla pro to, jak by měli investoři přispívat na budování veřejné infrastruktury (např. formou finančního příspěvku nebo nepeněžního plnění).

Zároveň tím mohou definovat své požadavky na kompaktnost, modrozelenou infrastrukturu, veřejné prostory, technickou infrastrukturu a další opatření pro dlouhodobou environmentální a / nebo ekonomickou udržitelnost apod.

Jak jsme na tom dnes

První větší města (Jihlava, Brno) mají své Zásady pro spolupráci s developery. Připravují je další statutární i menší města. Zásady schvaluje zastupitelstvo obce.

Jak na to

Města by měla vytvořit Zásady pro spolupráci s developery z pohledu udržitelnosti (adaptace na změny klimatu, zajištění přístupu k přírodě včetně podpory biodiverzity, snižování závislosti na vstupech primárních přírodních zdrojů – včetně prostoru či vody – a cirkulace těchto zdrojů, využití obnovitelných zdrojů energie, dopravní řešení a provedení veřejného prostoru atd.). Pracovní skupina, která bude zahrnovat zástupce starostů, developerů i experty z různých oborů (urbanisté, architekti, hydrologové, dendrologové, odborníci na biodiverzitu aj.), vytvoří zásady a doporučení směrem k municipální správě a investorům.

Zásady budou obsahovat doporučení v různých rovinách vyjednávání a budou podporovat udržitelnost obce do budoucna. Zásady budou zveřejněny a distribuovány obcím i developerům. Realizované developerské akce, které se zásadami již řídily, by měly být sledovány a jejich dopad na obec vyhodnocován. Bude tedy možné potvrdit dopad na udržitelnost.

Stát: zahrnutím definice modrozelené infrastruktury do nového stavebního zákona včetně jejich označení za veřejně prospěšné prvky a řadou dalších, menších legislativních úprav.

Veřejné instituce: Změnou vyhlášek a postupů jednání s developery (výčtu požadavků).

Developeři: Podobné politiky mohou být samozřejmě sestaveny také pro interní potřebu. Klienti projevují rostoucí zájem o projekty s kvalitním veřejným prostorem, bohatými přírodními prvky a dobře adaptované na měnící se klima.

Zájmová sdružení: V rámci takové výstavby se mohou zapojit lokální spolky ochránců přírody, které se věnují podpoře místní biodiverzity. Další stakeholderi mohou být zapojeni do nové výstavby (např. ve formě zázemí pro zájmové činnosti) nebo mohou využívat dočasný brownfield (viz Cukrkandl v Praze Modřanech). Chytrý developer si tak bude budovat pozici v obci, protože zapojí lokální angažované občany a podpoří jejich činnost.

Kde se inspirovat

Zásady realizace vznikají v Praze, Brně a Jihlavě.

Tématu se věnuje i Frank Bold nebo Česká rada pro šetrné budovy, Kokoza, NUIK aj.

9

Požadujeme environmentální studie výstavby / DRAFT

Nová výstavba v městech a obcích musí zajišťovat kvalitní, klimaticky odolné i komfortní prostředí pro život, práci a rekreaci. Autorita, která o ní rozhoduje, musí své rozhodnutí založit na objektivních kritériích: svých interních předpisech a empirických studiích. Environmentální studie výstavby mají odhalit slabá místa a zajistit účelné vynaložení prostředků při jejich řešení.

Při výstavbě na zelené louce lze mít kvalitativně náročnější požadavky, protože se tvoří něco zcela nového. Chce-li investor stavět v nové lokalitě, musí akceptovat požadavky dané autoritou (obcí, městem, krajem), které řeší svůj rozvoj. Nově budované lokality (průmyslové zóny, satelitní čtvrti, nové koncepční čtvrti, obchodní zóny apod.) je potřeba koncipovat tak, aby se minimalizoval tepelný ostrov, předešlo vzniku lokálních záplav, zvýšil uživatelský komfort území nebo zajistila integrace modrozelené infrastruktury, včetně podpory biodiverzity.

Urbanistická řešení stávajících měst a obcí mají výrazná omezení daná historií a rozvojem lokality. Proto k nim nelze přistupovat stejně jako k novým lokalitám. Brownfieldy a podobné prostory v intravilánu měst vyžadují individuální přístup, který obecná legislativa neumí v plném rozsahu uspokojivě vyřešit. Města a obce mají nejlepší přehled o konkrétních komplikacích v diskutovaných lokalitách. S týmem odborníků a provedením kvalitních krajinářských a environmentálních studií mohou efektivně vyřešit lokalitu k uspokojení největší skupiny dotčených obyvatel i jednotlivých uživatelů. Zásadní je, aby požadavky autorit byly reálně splnitelné a postup kombinoval prověření skutečných dopadů pomocí tvrdých dat a současně jejich zapojení do přírodní a socioekonomické sféry.

Jak jsme na tom dnes

Prokazování dopadu nové stavby nebo výstavby na okolí záleží většinou pouze na dobrovolné iniciativě investora a odvaze i expertize samosprávy a státní správy. Omezení stanovují zákony a místní vyhlášky, popřípadě studie EIA, generely území apod. Velmi často se však hodnotí pouze stavba samotná a její vnitřní prostředí – nikoli její dopad na vnější prostředí či jak toto okolí ovlivňuje, popřípadě nuance v řešení samotného vnějšího prostředí, které bývají klíčové pro mikroklíma, komfort nebo biodiverzitu.

Jak na to

Definujme požadavky na environmentální studii: odborné posouzení dopadu plánovaného projektu výstavby nebo krajinné úpravy na okolní prostředí a současně stanovení dopadů blízkého okolí na vlastní stavbu projektu.

Kde se inspirovat

Existující lokality na zelené louce:

- Modra – Malé Hliny (SK)
- Aspern Seestadt (v této lokalitě není možná výstavba bez environmentální studie, která prokazuje chování hmot a provázání modré a zelené infrastruktury na obyvatele)
- Řada environmentálních studií na vyžádání

Existující lokality v intravilánech:

- BD Oskarka České Budějovice, soukromý investor
- Hotel Opava, investor město Opava
- Chytré Líchy Židlochovice – v přípravě, investor město
- Špitálka Brno – v přípravě, investor město
- Řada environmentálních studií na vyžádání

PŘÍRODNÍ PRVKY ŠEDÁ VODA

KOMFORT ZADRŽOVÁNÍ VODY

BIODIVERZITA

REGULACE TEPLoty

PŘÍRODA KVALITA

SEZÓNÍ BIO POTRAVIN

OZELEŇOVÁNÍ STŘECH

ZELENÉ STAVBY

LOKÁLNÍ ZÁSOBOVÁNÍ

PŘÍRODNÍ ZELENÉ PRVKY

ZDROJE EKOLOGICKÉ

ZEMĚDĚLSTVÍ

PÉČE O PŮDU Biodiverzita

ZDRAVÉ HOSPODAŘENÍ

PRODUKTY EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ

UDRŽITELNĚ VYROBENÉ
POTRAVINY

ZADRŽOVÁNÍ VODY PŘÍRODA

V KRAJINĚ ODPOVĚDNÉ
NAKUPOVÁNÍ

**Cirkulární
ekonomika**

1.

Přestaňme skládkovat využitelný odpad dobrovolně dříve, než to nařídí stát

Skládkování má mnoho negativních vlivů na životní prostředí – znečištění vody a půdy, exhalace, změny klimatu. V následujících letech proto poroste poplatek za skládkování využitelných odpadů a od roku 2030 bude skládkování využitelných odpadů zakázáno zákonem.

Firmy mohou využít příležitost a zkombinovat přípravu na plnění legislativních povinností s odpovědnou firemní politikou. Proaktivní přístup se závazkem dřívějšího konce skládkování pomůže nejen krajině a umožní ušetřit firemní prostředky, ale může poukázat na slabá místa v systému, odhalit chybějící infrastrukturu nebo nalákat do oboru nové profesionály.

Jak jsme na tom dnes

V letech 2021 až 2030 poroste poplatek za ukládání odpadu na skládky. Během tohoto období se tak alternativní nakládání s odpady (především jejich recyklace) stane ekonomicky výhodnější než jejich skládkování.

Od roku 2030 je sice uzákoněn zákaz skládkování využitelných odpadů, konečný termín byl ale Poslaneckou sněmovnou nakonec posunut oproti původnímu plánu o 6 let. Institut Cirkulární Ekonomiky vytvořil webovou stránku s bližšími informacemi Konec doby skládkové – Konec doby skládkové 2024 a společnost Cyrkl.com přišla s výzvou “Zero landfill 2024”, ve které zve firmy k dobrovolnému závazku ukončit skládkování v původním termínu.

Jak na to

Firmy se dobrovolně zavážou k neskládkování vlastního odpadu od 1. 1. 2025.

V roce 2021 podniknou kroky k dosažení závazku.

1. Nechají si vypracovat analýzu materiálových toků.
2. Zanalyzují, jak nejlépe předcházet vzniku odpadu – např. změnou technologií, využíváním vlastního odpadu, změnou business modelů (např. pronájem místo nákupu).
3. Začnou třídit odpady na recyklovatelné složky.
4. Započne prodávání vzniklého odpadu.

Jak by měla změna vypadat v horizontu tří let

Alespoň 30 firem s obratem větším než 250 milionů Kč/rok a 500 firem s obratem více než 50 milionů Kč/rok, se připojí k výzvě “zero landfill commitment”.

Množství odpadů mířící na skládky se díky zúčastněným firmám do roku 2025 sníží o 1 milion tun. Každá z nich ušetří 300–600 tun CO₂ a dosáhne finanční úspory 15–45 %.

Jak pomůže Změna k lepšímu

Budeme komunikovat problematiku konce skládkování a motivovat firmy k převzetí závazku (<https://www.zerolandfillcommitment.com/>)

Budeme sdílet příklady dobré praxe spojené s přijetím závazku.

Budeme prosazovat podporu státu pro společnosti končící se skládkováním nebo zamýšlející investici do recyklace a dalších forem cirkulárního hospodaření.

Kde se inspirovat

Seznam společností, které se připojili k výzvě:
<https://www.zerolandfillcommitment.com/>

2

Začněme nakupovat produkty a služby dle principů cirkulárního nákupu a zadávání

Cirkulární zadávání pomáhá dostat principy cirkulární ekonomiky do praxe. Jde o proces, jímž veřejné orgány, ale i soukromá sféra nakupují práce, zboží nebo služby tak, aby přispěly k uzavřeným materiálovým a energetickým tokům. Příkladem cirkulárních prvků ve veřejných zakázkách může být např. požadavek na určité procento recyklovaných výrobků, poptávání služby místo vlastnictví, poptávání energie z obnovitelných zdrojů aj.

Tento krok navazuje na Akční plán cirkulární ekonomiky navržený v rámci Zelené dohody pro Evropu. Pokud firmy v ČR nebudou připraveny na rostoucí poptávku po produktech vyrobených podle cirkulárních zásad (použití recyklovaných materiálů, delší životnost, výrobky, které jsou variabilní, multifunkční, opravitelné nebo kompostovatelné), budou na dnešním konkurenčním trhu ztrácet.

Jak jsme na tom dnes

Evropská unie prostřednictvím Green Deal jasně poukazuje na důležitost aspektů cirkularit ve veřejných, ale i soukromých zakázkách.

I když už dnes existují metodiky pro zelené zadávání, dosud se dělo pouze na bázi dobrovolnosti. Novela zákona o zadávání veřejných zakázek (ZZVZ) účinná od 1. 1. 2021 zavádí povinnost zásady sociálně odpovědného zadávání, environmentálně odpovědného zadávání a inovací v každé zakázce zvažít. Případně budou zadavatelé muset (zejména v zadávací dokumentaci) řádně odůvodnit, proč podle těchto zásad nepostupovali. Pro zadavatele by nové zásady měly představovat jasný signál, že při soutěžení nemají dbát pouze na co nejnižší cenu, ale mají při nákupu zvažovat také udržitelnost či obecný prospěch pro společnost.

Environmentálně odpovědným zadáváním je postup, při kterém má zadavatel zohlednit například dopad na životní prostředí, trvale udržitelný rozvoj, životní cyklus dodávky, služby nebo stavební práce a další environmentální hlediska.

MŽP připravilo už v roce 2008 Pravidla uplatňování environmentálních požadavků při zadávání veřejných zakázek a nákupech státní správy a samosprávy. V roce 2017 je pak nahradila Metodika pro environmentálně odpovědný přístup při zadávání veřejných zakázek a nákupech státní správy a samosprávy. Metodika se zaměřuje na tzv. běžný provoz institucí. Upozorňuje na opatření, která je možné v rámci chodu organizace přijmout a zároveň na konkrétní problematické vlastnosti běžných produktů, a doporučuje

charakteristiky, které může organizace při pořizování produktů požadovat a dosáhnout tak nákupů environmentálně šetrnějších.

Jak na to

Firmy se zavážou, že poptají během jednoho roku minimálně jeden větší cirkulární nákup nebo tři menší.

Vytvořit prováděcí předpisy pro novelizovaný zákon a metodiku nákupů pro soukromé subjekty. Ty by měly obsahovat konkrétní (případně optimální) kritéria odpovědného zadávání, např. % využití recyklátu.

Osvojení si principů zeleného zadávání do interních metodik centrálního nákupu.

Preferovat cirkulární výrobky.

Nakupovat jinak – místo přesné definice dodaného řešení například specifikovat požadavky funkčním způsobem a nechat na dodavateli, aby pomohl najít nejlepší řešení.

Podporovat šíření myšlenky a praktických zkušeností s cirkulárními nákupy formou školení, sběrem příkladů dobré praxe a přípravou nebo úpravou metodik v dílčích oblastech.

Jak by měla změna vypadat v horizontu tří let

Alespoň 80 % firem s obratem větším než 1 miliarda Kč zadá zakázku s prvky zeleného zadávání.

Alespoň 10 % veřejných zakázek bude mít principy zeleného zadávání mezi hodnotícími kritérii.

Jak pomůže Změna k lepšímu

Budeme sbírat zkušenosti firem s cirkulárními nákupy a sdílet je mezi členy a veřejností.

Budeme spolupřát odborné pracovní skupiny a semináře s tematikou dobré praxe.

Kde se inspirovat

Inspirací může být holandský koncept tzv. Green deals: uzavřeno bylo již více než 250 dobrovolných dohod, které se zaměřují na testování netradičních metod spolupráce či technologických řešení vedoucích ke zlepšení procesů souvisejících s ekologickými, a v tomto případě cirkulárními, aspekty. V jedné z dohod se partneři shodli na pilotování cirkulární ekonomiky ve veřejných zakázkách. Výsledkem je více než 40 konkrétních projektů.

Inspiraci pro ČR přejal INCIEN a založil Memorandum: Cirkulární zadávání veřejných i soukromých zakázek. Zároveň jsou zde firmy, které vzdělávají přímo business a pomáhají aplikovat principy CE do nákupních procesů a prostředí firem. Ze zahraničí, ale i ze strany státu bude vyvíjen stále větší tlak na prvky cirkularity ve veřejných výběrových řízeních a firmy musí být připraveny reagovat.

Velké korporátní firmy již dnes diskutují s dodavateli a subdodavateli, jak co nejlépe dosáhnout cílů plné cirkulární nebo uhlíkové neutrality. Např. IKEA u svých dodavatelů pravidelně realizuje audity naplňování ekologických kritérií od hledání úsporných opatření při produkci až po nakládání s odpady.

3

Podpořme budování recyklačních kapacit pro skutečné zpracování surovin / DRAFT

K dosažení evropských recyklačních cílů bude nutné navýšit kapacitu recyklačních zařízení. Jako cíl je stanovena úroveň recyklace komunálních odpadů v roce 2035 na 65 %. V současné době se přitom daří recyklovat pouze 38 % vyprodukovaného komunálního odpadu. Podpora recyklačního průmyslu také znamená nové pracovní příležitosti. Díky opětovnému používání surovin zmenšíme závislost na těžbě a dovozu primárních surovin.

Za dva hlavní nástroje podpory recyklačního průmyslu považujeme i) zvýšení poptávky po recyklovaném zboží (jednou ze složek takové podpory je snížení DPH na recyklované výrobky) a ii) dotační podporu na investiční náklady spojené s modernizací a výstavbou recyklačních kapacit. Ta je zcela stěžejní pro vybudování recyklačních kapacit, které nejsou v současné době dostatečné.

Cílem je přejít ke skutečné funkční cirkulární ekonomice, která je na evropské úrovni rámcově definovaná ve Sdělení COM (2015) 614 Uzavření cyklu – akční plán EU pro cirkulární ekonomiku, ke kterému se hlásí i aktualizovaná Politika druhotných surovin ČR. Indikátor míry cyklického využívání materiálů je definován na evropské úrovni jako Circular material use rate (CMU) a je využíván pro monitorování přechodu k cirkulární ekonomice v oblasti druhotných surovin a pro monitorování Cílů udržitelného rozvoje, specificky cíle 12 „Odpovědná spotřeba a výroba“.

Toto opatření podporuje i titulkový indikátor Politiky druhotných surovin „Zvyšovat soběstačnost České republiky v surovinových zdrojích náhradou primárních zdrojů druhotnými surovinami“. Indikátor potvrzuje, že druhotné suroviny významně přispívají k cirkulární ekonomice, protože jejich objem je 2–3 krát větší než objem recyklovaných a znovuvyužitých odpadů.

Jak jsme na tom dnes

V oblasti obalových odpadů, za jejichž zpětný odběr a recyklaci je odpovědný EKO-KOM, máme informace a data pouze od EKO-KOM, která nejsou vždy transparentní. Evropská unie stanovila v balíčku CEP nové vysoké cíle pro recyklaci, ale zároveň také změnila definici recyklace, přesněji řečeno zavedla nový pojem „konečná recyklace“, ke kterému vztáhla tyto nové cíle. Tím se bod, ve kterém se měří dosažená recyklace pro účely hodnocení plnění cílů, posunuje ze vstupu materiálu do technologie úpravy odpadu (dotříd'ovací linky) až na vstup do výroby produktu / výrobku. Zjednodušeně formulováno, za plnění cíle již nebude považováno vytvoření druhotné suroviny, ale až čistý vstup z jejího zpracování do výroby.

Jak na to

Jasná komunikace rozdílu mezi pojmy recyklace a třídění. V ČR jsou často tyto pojmy zaměňovány.

Dotační podpora na recyklační technologie. Národní plán obnovy dnes počítá s finanční injekcí 180 miliard Kč a náš návrh je, aby 10 % bylo určených na vybudování chybějících recyklačních kapacit díky vhodně určeným dotačním titulům. Dotace v tomto případě nebudou pokrývat trh, ale umožní vybudování stěžejních kapacit pro nakládání s odpady tak, abychom mohli splnit unijní cíle.

Jedním z efektivních nástrojů, jak dosáhnout změny, který je aplikovaný i v zahraničí, může být snížení sazby DPH, nebo další typ daňových úlev a slev pro výrobky z recyklátu.

- Tento nástroj je podporován a doporučován mimo jiné i Evropským parlamentem a Evropskou komisí v rámci doprovodných materiálů k balíčku cirkulární ekonomiky.
- Snížení sazby DPH by se mělo týkat zpracování a recyklace všech odpadů, nikoliv pouze těch komunálních, a to s ohledem na základní myšlenky cirkulární ekonomiky a potřebu využívání všech odpadů jako zdrojů surovin pro další výrobu.
- Skupinou je navrhováno snížení sazby DPH u recyklovaných výrobků a recyklátů a snížení DPH na služby.
- Sledování procentuálního obsahu recyklátu ve výrobku lze zajistit např. v rámci rozšířené evidence v návaznosti na vyhlášku, vnitropodnikovou normou, nebo procesem certifikace apod.
- Aby podpora byla dostatečně funkční a mohla přispět ke splnění cílů balíčku cirkulární ekonomiky, je vhodné daňové zvýhodnění na sníženou sazbu DPH 5 % (nejméně však 10 %). Na evropské úrovni je snížení sazby DPH podporovaným ekonomickým nástrojem ve strategických dokumentech ve vztahu k cirkulární ekonomice.

4

Vypracujme regionální cirkulární strategie / DRAFT

Regiony jsou hybnou silou cirkulární ekonomiky. Jak ukazují příklady pražského cirkulárního skenu a skenu mnoha holandských regionů, je regionální sken se svým mapováním materiálových toků a seznamem pilotů velmi vhodným nástrojem pro skutečnou změnu. Cirkulární sken má za úkol podrobně zanalyzovat materiálové toky daného územního celku (kraje, regionu) a najít řešení, která posílí soběstačnost územního celku a zároveň naplní vizi přechodu na cirkulární ekonomiku.

Jak jsme na tom dnes

V tuto chvíli máme na regionální úrovni pouze Plány odpadového hospodářství, které nejsou do budoucna podporovány a zároveň jsou nesrovnatelné ve svém úzkém zaměření s regionálními cirkulárními skeny. V ČR byl realizován pouze jeden cirkulární sken jako součást projektu Institutu Cirkulární Ekonomiky „ODPAD ZDROJEM“, který byl také podpořen TAČR.

Jak na to

Je třeba alokovat rozpočet nebo dotační podporu pro regiony a kraje, díky které by mohly realizovat komplexní cirkulární skeny svého území. Tu lze alokovat například prostřednictvím Cirkulárních voucherů (dotační program speciálně orientovaný na podporu rozvoje cirkulární ekonomiky v regionech).

Kde se inspirovat

Cirkulární sken Praha nejdříve identifikoval důležité oblasti a stakeholdery Prahy z hlediska ekonomických a environmentálních dopadů. Následně byla provedena analýza materiálových toků ve vybraných sektorech a bylo navrženo více než 20 „cirkulárních strategií“, které byly diskutovány v pracovních skupinách, ze kterých byly vybrány tři nejzajímavější pilotní projekty. Ty hlavní město zahrnuje do svých plánů a začne aktivně pracovat na jejich realizaci.

5

Digitalizujeme data o odpadovém hospodářství a druhotných surovinách / DRAFT

Opatření míří dvěma směry. První je potřeba robustního datového základu pro úspěšnou a transparentní národohospodářskou politiku bez ohledu na parciální vlivy. Transparentnost dat o odpadovém hospodářství a sladění statistik MŽP a ČSÚ a Podpora digitalizace v rámci odpadového hospodářství (digitalizace skládek, vážení odpadů na úrovni obcí aj.) je klíčem ke skutečně efektivnímu a transparentnímu měření reálného výkonu cirkulární ekonomiky.

Druhé opatření míří směrem k firmám, které v digitalizaci svého odpadového managementu mohou zjistit potenciál pro významné úspory financí i CO₂ a zároveň firemní agregovaná data pomohou ještě lepšímu monitoringu státu.

Jak jsme na tom dnes

Problém dvojích dat je v České republice všeobecně známý a mnoho strategií vychází z rozdílných podkladů. Nutné je sladění s orientací na měření dílčích částí skutečných materiálových toků tak, aby nedocházelo k duplicitám a nejasnostem.

Firmy dnes zpravidla digitalizují výrobní proces, ale u vzniku odpadních materiálů se zastaví.

Jak na to

Je třeba zavést online evidenci množství skládkovaného a na skládky přijímaného odpadu.

Dále je nutno zavést plošné vážení odpadů na úrovni podniků a obcí.

Musíme také sladit data a vyjasnit jejich kategorie mezi dvěma organizacemi, které se v České republice věnují jejich evidenci – MŽP / CENIA a ČSÚ sladěním např. katalogových čísel.

Konečně můžeme podpořit zavádění digitalizace odpadového managementu např. cirkulárními vouchery.

6

Předcházíme vzniku stavebního odpadu / DRAFT

Produkce stavebních a demoličních odpadů představuje největší hmotnostní materiálový tok ze všech odpadů. Recyklované kamenivo je v podmínkách stavební výroby částečně využíváno, většinou však na podřadnější účely (zásypy inženýrských sítí, provizorní úpravy terénu na stavbách apod.) Vyššímu využití recyklovaného kameniva (recyklovaným inertním minerálním stavebním odpadům) stále brání neopodstatněná nedůvěra, a tím i neochota většiny stavebních projektantů tyto materiály častěji využívat. Vyšší kvalitě recyklovaného kameniva brání mimo jiné absence přesnější legislativy pro demolici staveb. Chybí účinný nástroj, který by vytvořil podmínky pro úplné odstrojení staveb před samotnou demolicí a dále pro oddělení jednotlivých druhů SDO při této demolici (cihelné zdivo, betony, keramika, asfalty, zemina apod.). Každý rok je u nás skládkováno více než 2,7 milionu tun velmi kvalitního stavebního kameniva, které by mohlo být dále využito jako nezbytná součást vysokopevnostních a základových betonů apod. Tomuto lze předcházet již v rámci definování zakázek na realizaci demolice, kdy je třeba začít využívat systém předdemoličních auditů, které doplní pouhou povinnost likvidace odpadu a pomohou odhalit nejlepší způsoby nakládání se vzniklými demoličními odpady.

Jak jsme na tom dnes

Stavební a demoliční hmoty / odpady představují v ČR hmotnostně cca 58 až 65 % produkce všech odpadů (v letech 2010 až 2017). Nejčastěji se jedná o odpad vzniklý při demoliční činnosti pozemních a dopravních staveb. Stavební a demoliční odpad vzniká také při realizaci nových staveb, zde se však jedná zejména o výkopovou zeminu a kamenivo. Inertní minerální stavební a demoliční odpady včetně výkopových zemin, kamení, hlušin a asfaltových směsí za stejné období představují ca 45 % až 55 % celkové produkce odpadů, jak uvádí Politika druhotných surovin, MPO.

Vyšší kvalitě recyklovaného kameniva brání mimo jiné absence přesnější legislativy pro demolici staveb. Chybí účinný nástroj, který by vytvořil podmínky pro úplné odstrojení staveb před samotnou demolicí a dále pro oddělení jednotlivých druhů SDO při této demolici (cihelné zdivo, betony, keramika, asfalty, zemina apod.).

Jak na to

Zavedení tzv. předdemoličního auditu, nebo metodického pokynu, který by určil postup prací při demolici stavby na jednotlivé úseky, dle daných materiálů a popsal by, jak ideálně a šetrně s materiály při demolici zacházet, aby nedocházelo k jejich degradaci.

Firmy, které dělají demolice, se dobrovolně zaváží nabízet předdemoliční audit jako součást každé demolice.

Firma, která plánuje poptávat demolici, bude požadovat předdemoliční audit.

7

Zrychleme navyšování poplatku za skládkování / DRAFT

Poplatek za skládkování je v současné době v České republice nízký, jeho hodnota je pouhých 500 Kč/tunu. Dostupnost skládek a nízký poplatek vedou k tomu, že uložení odpadu na skládku je nejlevnějším a nejjednodušším způsobem, jak se ho zbavit. Na skládkách končí téměř polovina komunálního odpadu.

Skládkování má mnoho negativních vlivů na životní prostředí – znečištění vody a půdy, exhalace, změny klimatu. S navýšením skládkovacího poplatku se začnou hledat cesty, jak nejen s odpady nakládat jinak, ale i jak předcházet vzniku odpadů. Bude výnosné investovat do recyklačního průmyslu, odpadní suroviny budou mít hodnotu, podpoří se nové business modely a producenti odpadu budou více uvažovat nad způsoby, jak odpady eliminovat.

Jak jsme na tom dnes

Koncem roku 2020 byl schválen nový zákon o odpadech, který postupně navyšuje poplatek za uložení odpadů ze současných 500 Kč na 800 v roce 2021 a následně 1850 Kč v roce 2030. I přes navýšení zůstává poplatek pod úrovní běžné výše v západních zemích, které již dnes skládkují pouhé jednotky procent odpadů.

Jak na to

Je třeba vyhláškou upravit nárůst z roku 2021 do roku 2025 o 200 Kč ročně a o 150 Kč po roce 2025. Pro ekonomický význam technologií na zpracování dnes nerecyklovaných plastů a jiných odpadů výrobci uvádějí potřebu nastavit skládkovací poplatek co nejdříve minimálně na úroveň cca 1100 až 1200 Kč za tunu, u složitějších materiálů až na dvojnásobek.

8

Zavedme štítek opravitelnosti / DRAFT

Ekodesign je jedním ze základních prvků cirkulární ekonomiky. Základním principem ekodesignu je navrhovat produkty a služby nejen s ohledem na zákazníky a business, ale také s ohledem na přírodu. Z hlediska cirkulární ekonomiky je důležité navrhovat výrobky tak, aby byly opravitelné, modulární, vyrobené z druhotných surovin nebo aby po celou dobu jejich životního cyklu byly maximálně využity. Pomocí ekodesignu dokážeme předejít vzniku odpadu. Z pohledu státu navrhujeme podpořit informovanost o životnosti cyklu výrobku, hlavně o jeho opravitelnosti.

Jak jsme na tom dnes

Na úrovni EU se stanovují požadavky na ekodesign pro bílé spotřebiče – lednice, pračky, myčky nádobí a elektronické displeje. Podle aktuálního znění návrhů by nové požadavky na ekodesign měly být účinné od 1. 3. 2021.

Jak na to

Bude potřeba vypracovat metodiku Štítku opravitelnosti, v rámci kterého si spotřebitel velmi jednoduše porovná produkty a může si vybrat ten, kde je větší šance na opravitelnost výrobku.

Důležitá je také komunikační podpora spolku jako je například „Opravme Česko“, který podporuje lokální a domácí opraváře.

Kde se inspirovat

Firma Group SEB, pod níž spadají značky Tefal, Krups aj., podporuje opravitelnost výrobků po dobu až 10 let.

9

Poskytujeme školení v oblasti cirkulární ekonomiky zástupcům veřejné a soukromé sféry/ DRAFT

Téma cirkulární ekonomiky se stává jedním ze základních pilířů nové Zelené dohody pro Evropu a v České republice neexistuje žádné schéma systémového vzdělávání, které by umožnilo přípravu klíčových zaměstnanců státní a veřejné správy na práci s tímto tématem.

Jak jsme na tom dnes

V České republice je jen několik dílčích kurzů pro profesionály (Kurz oběhového hospodářství na VŠCHT) a dílčích předmětů (opět například na VŠCHT) bez dosahu do systémového vzdělávání, kdy například zaměstnanci krajských úřadů nebo podnikoví ekologové budou potřebovat vlastní vysokou míru orientace v tématu i povinnostech, které bude třeba naplňovat.

Jak na to

Doporučujeme zavést systémovou podporu rekvalifikačních tematických kurzů.

Bylo by vhodné zavést téma cirkulární ekonomiky do osnov středních / vysokých škol jako mezioborového tématu zejména pro obory, které jsou závislé na zpracovávání surovin na úrovni technických nebo biologických cyklů (stavebnictví, strojírenství, design, průmyslový design, architektura, energetika, zemědělství aj.).

10

Využívejme principů ekodesignu / DRAFT

Ekodesign je přístup k navrhování výrobku a služeb, kdy se kromě klasických vlastností, jako je ekonomičnost, funkčnost, bezpečnost atd., klade velký důraz na dosažení minimálního negativního dopadu výrobku na životní prostředí, a to z hlediska jeho celého životního cyklu.

Kromě přínosu pro životní prostředí může být ekodesign přínosný i pro samotnou firmu. Je zřejmé, že zavedení ekodesignu, např. změna výrobních procesů nebo dokonce změna business modelů, s sebou nese náklady spojené s vymýšlením a implementací nových prvků.

Zároveň ale může vést k získání konkurenční výhody, zefektivnění systému výroby a distribuce, snížení provozních nákladů nebo zlepšení environmentálního profilu firmy.

Principy, které lze využít v ekodesignu:

- Používání recyklovaných materiálů a materiálů s nízkými energetickými nároky na výrobu.
- Optimalizace výrobních nebo distribučních procesů.
- Prodloužení životního cyklu, zajištění opravitelnosti a snadné údržby.
- Zajištění jednoduché likvidace výrobku – demontáž, recyklovatelnost.
- Designování univerzálních výrobků, které např. mohou plnit více funkcí, dají se používat s jinými výrobky...
- Změna business modelů – nabízet produkt jako službu, podporovat možnost sdíleného používání.

Jak jsme na tom dnes

V ČR i na evropské úrovni je mnoho certifikací, které mohou pomoci s konkurenční výhodou a podporou produktů s principy ekodesignu.

Jak na to

Firmy se zavážou, že jejich produkty budou v souladu s principy ekodesignu.

Z vlastních zkušeností víme, že vytyčit si cíl často nestačí. Bez odborné pomoci a investora, který sdílí naše hodnoty a cíle, jde vše mnohem pomaleji nebo vůbec. Proto jsme výstupy tří pracovních skupin doplnili dvěma průřezovými opatřeními, díky kterým bude možné naše návrhy implementovat v každé firmě nebo obci.

PŘÍRODNÍ PRVKY ŠEDÁ VODA

KOMFORT ZADRŽOVÁNÍ VODY

TRANSFORMACE

UHLÍKOVÁ NEUTRALITA

PŘÍRODA KVALITA

SEZÓNÍ BIO POTRAVIN

INVESTICE DLUHO PIS

ZELENÉ STAVBY

DEKARBONIZAČNÍ PLÁN

PŘÍRODNÍ EKONOMIKA

ZDROJE EKOLOGICKÉ

ZEMĚDĚLSTVÍ

TRANSFORMACE BIODIVERZITA

ZDRAVÉ HOSPODAŘENÍ

ODPOVĚDNÍ INVESTOŘI

UDRŽITELNÉ INVESTICE

ZELENÉ INOVACE

DLUHO PISY ODPOVĚDNÉ NAKUPOVÁNÍ

Finance

Vydávejme zelené dluhopisy. Zapojme do přechodu na bezemisní svět odpovědné investory

Podle analýzy poradenské společnosti McKinsey bude k redukcí emisí o 55 % do roku 2030 potřebovat Česká republika dodatečné investice v hodnotě cca 500 miliard Kč a pro úplnou dekarbonizaci do roku 2050 další 4 biliony Kč (přibližně 4 % HDP).

I když se podle studie naprostá většina investic vrátí nebo bude dokonce zisková, je třeba pro ně vytvořit vhodné podmínky a alokovat dostatečné zdroje. Vhodným způsobem jsou zelené dluhopisy nebo jiné zelené instrumenty. Účelově vydané dluhopisy totiž musí být podloženy přesvědčivou investiční strategií a důsledným sledováním požadovaného dopadu. Korporace tak při vydávání zelených instrumentů pečlivě definují své cíle v oblasti ESG strategií (soulad s environmentálními, sociálními a governance standardy) a dekarbonizačních plánů. Kombinace veřejných závazků a na ně navazujících dluhopisů tak dláždí pevnou cestu společností a států k uhlíkové neutralitě.

Vydávání zelených dluhopisů a podobných, státem jasně a transparentně určených zelených instrumentů současně pomůže krajům, městům a státním firmám udělat to stejné, čímž se zásadním způsobem obohatí nejen finanční sektor o nové, odpovědné investory, ale současně se urychlí nevyhnutelné investice a inovace k dekarbonizaci české ekonomiky potenciálně v řádech stovek miliard Kč ročně.

Jak jsme na tom dnes

Zelené dluhopisy se stávají na globální úrovni standardním investičním nástrojem. Využívají je nejvíce korporace a samosprávy, ale v posledních letech se k nim přidávají i vlády národních států. Zelené dluhopisy tak například vydalo vedle Německa i Polsko a Maďarsko.

Česku chybí jasně definovaná dekarbonizační strategie. Disponuje ale celou řadou dílčích strategií a akčních plánů v energetice, dopravě, péči o krajinu, boji se suchem, odpadovém hospodářství a dalších oblastech, které mohou být základem pro přesvědčivý plán dekarbonizace, na nějž bude možné navázat emisí zelených dluhopisů.

Jak na to

Je třeba otevřít veřejnou diskuzi o zelených dluhopisech v ČR.

Doporučujeme připravit analýzu přínosů a možných rizik vydávání zelených dluhopisů českými subjekty.

Konečně bude třeba motivovat samosprávy (především větší města a kraje) k využití zelených instrumentů.

Jak by měla změna vypadat v horizontu tří let

Vznikne dekarbonizační (udržitelná) strategie státu směrem k roku 2030 a 2050 s definováním konkrétních:

- Opatření k jejímu docílení, včetně rozdělení na jednotlivé sektory (energetika, doprava, odpadové hospodářství, a tak dále).
- Objemů investic potřebných pro tuto transformaci v nejbližších deseti letech a jejich načasování.
- Zdrojů financování.

Alespoň jedna státní firma nebo samospráva v ČR podnikne konkrétní kroky k emisi zelených dluhopisů.

Jak pomůže Změna k lepšímu

Vytvoříme koalici firem, které budou pracovat na analýze přínosů a rizik zelených instrumentů v ČR a zvyšování povědomí o těchto instrumentech.

Kde se inspirovat

Německo vydalo své první zelené dluhopisy v roce 2020. V první emisi vydalo 10leté dluhopisy v hodnotě 6,5 miliard euro, tedy přes 170 miliard Kč. Poptávka byla až 5x vyšší. V plánu je ale emise dalších dluhopisů s různě dlouhou délkou splatnosti. Výsledná výnosová křivka by pak měla sloužit jako referenční bod pro emise zelených dluhopisů ostatních zemí a společností. Vydané dluhopisy jsou směnitelné za standardní dluhopisy, v prvních dnech po vydání se ale obchodovaly za vyšší ceny. To potvrzuje hypotézu, že mezi investory je po zelených účelových dluhopisech poptávka.

Francie vydává zelené dluhopisy už více než tři roky a získala tak přes 27 miliard euro. Francouzský dluhopis má na rozdíl od dluhopisu německého splatnost až 20 let.

PODPORA **MALÉ PODNIKY**

KOMFORT ZADRŽOVÁNÍ VODY

ZMĚNA KLIMATU

REGULACE TEPLoty

PŘÍRODA KVALITA

SEZÓNÍ BIO POTRAVIN

OZELEŇOVÁNÍ STŘECH

INOVACE ZMĚNA KLIMATU

MALÉ PODNIKY

PŘÍRODNÍ **ZELENÉ PRVKY**

ZDROJE EKOLOGICKÉ

NOVÉ TECHNOLOGIE

GREEN DEAL EKOSYSTÉM

ZDRAVÉ HOSPODAŘENÍ

PRODUKTY EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ

UDRŽITELNĚ VYROBENÉ
POTRAVINY

ZADRŽOVÁNÍ VODY **PODPORA**

V KRAJINĚ ODPOVĚDNÉ
NAKUPOVÁNÍ

**Klimatické
vouchery**

Zavedme klimatické vouchery. Podpořme propojení malých a středních podniků s experty

Vývoj klimatu přináší velký tlak na ekonomiku a vyžaduje redefinici vzorců spotřeby od vlastnictví ke službám, sdílené ekonomice a změně přístupu k využívání zdrojů.

Klimatické vouchery po vzoru v Česku už zaběhnutých inovačních voucherů mají potenciál zintenzivnit transformaci business modelů a produktů malých a středních firem. Klimatické vouchery by je měly propojit s poskytovateli konzultační podpory s cílem identifikovat a podpořit příležitosti pro zavedení nových technologií, změny business modelu, redesignu produktů či služeb ap. v souladu s cíli European Green Deal a Recovery and Resilience Facility (RRF) na podporu klimatické tranzice české ekonomiky.

Jak jsme na tom dnes

Velké korporace již do zásadních změn investují.

Malé a střední podniky se ale většinou plně soustředí na svůj hlavní business. Chybí jim zdroje na to sledovat přicházející změny a hrozí, že nedokáží dostatečně a včas využít potenciálu, který se otevírá. Na druhou stranu jsou velmi flexibilní a dokáží dělat změny rychle. Jednoduchá podpora jim tak může pomoci k růstu.

V Česku máme zkušenost s využitím inovačních a kreativních voucherů a existuje zde funkční síť regionálních inovačních agentur poskytujících MSP konzultační podporu. Existuje řada soukromých konzultantů nabízejících komerční služby. Ekosystém pro rychlé a jednoduché zavedení podpory je na vysoké úrovni.

Jak na to

Dokončit průzkum mezi relevantními malými a středními podniky a specifikovat funkční výši a podmínky podpory (již probíhá).

Dále otevřít téma se státní a veřejnou správou – iniciovat konzultace s MPO, SFŽP a s regionálními inovačními agenturami rozvíjejícími síť platinn.cz.

Dopracovat implementační manuál, vč. manuálu pro evaluaci přínosů navazujících investičních opatření.

Jak by měla změna vypadat v horizontu tří let

Klimatické vouchery prokazatelně pomohou identifikovat nové příležitosti pro implementaci disruptivních business modelů a snížení environmentálních dopadů nových produktů.

Zapojíme alespoň šest krajů a v každém dosáhneme 10 propojení firem s relevantními experty ročně

Jak pomůže Změna k lepšímu

Budeme ve spolupráci s členskými firmami pracovat na ověření funkčního nastavení schématu.

Iniciujeme konzultace s MPO ohledně možného využití národních a evropských zdrojů a kodifikaci implementačního manuálu.

Iniciujeme konzultace s regionálními inovačními agenturami a jejich prostřednictvím s kraji o možnostech implementace a kofinancování schématu a přizpůsobení regionálním podmínkám.

Nabídneme experty z řad svých členů (na energetiku, cirkulární ekonomiku a krajinu v souvislosti s business model transition).

Povedeme diskuzi s korporátními členy ZKL o možnostech kofinancování či jiné formy podpory open innovation prostřednictvím klimatických voucherů.

Budeme sledovat a sdílet příklady dobré praxe.

Kde se inspirovat

Koncept zelených voucherů vychází z úspěšné implementace „voucher schemes” v členských zemích EU. Jedná se o systém ekonomických pobídek poskytovaných místními, regionálními a národními vládami soukromým firmám s cílem řešit předem definované cíle. „Voucher- programy” jsou určeny především pro malé a střední podniky s výzvami spojenými s inovacemi, digitalizací, stimulováním přijetí nových technologií, business modelů, služeb nebo dovedností.

Závěr

Koronakrize jednou skončí a svět se vrátí do (nového) běžného života. Co na jednu stranu vypadá jako příslib něčeho lepšího, než máme dnes, může ale nakonec vyústit v krizi mnohem větší, než jakou si právě procházíme. Vidíme zblízka, jak křehká je naše ekonomika. Nelze z přírody jen donekonečna brát a nevracet. Potřebujeme nový model, ve kterém budeme brát méně a využívat to, co už máme, více. Všechny vyspělé státy se na něj připravují a Česko nesmí být výjimkou.

Nabízíme konkrétní opatření a kroky, které nás tímto směrem posunou. Spousta práce je ale před námi. Návrhy budeme dále diskutovat, mluvit o nich na různých fórech a představovat je členským firmám a jejich managementu. Chceme s nimi formulovat konkrétní cíle, sledovat jejich plnění a mluvit o tom, jak se jim daří a na čem jejich snažení ztroskotává. Budeme sledovat příklady dobré praxe u nás i v zahraničí a šířit je. Chceme být hlasem českých podnikatelů a občanů, kteří neberou krizi životního prostředí na lehkou váhu a chtějí ji řešit.

Vidíme, kolik potenciálu se zde ukrývá v jednotlivcích a dobře řízených týmech. Nabízíme proto platformu, v které se tento potenciál může přetavit v konkrétní kroky. Přidejte se k nám a buďte součástí Změny k lepšímu.

www.klepsimu.cz

Poděkování_____

Velké poděkování patří všem, kdo se na přípravě textů a tohoto dokumentu podíleli. Jmenovitě jsou to:

Oblast KRAJINA

Vojtěch Kotecký a Tom Václavík jako vedoucí skupiny a dále Šárka Vávrová, Jan Petr Nekovář, Karel Plotěný, Stanislav Kutáček, Radka Pokorná, Tereza Sigmundová a Petr Selník.

Svémi komentáři a doporučeními dále přispěli: Jan Valeška, Martin Hutař, Peter Bednár, Dan Heuer, Tereza Kovalová, Michael Hošek, Lucie Vejdová, David Pešek a Radovan Burkovič.

Oblast ENERGETIKA A DOPRAVA

Martin Sedlák jako vedoucí skupiny a dále Lukáš Rolf, Stanislav Kutáček, Jan Baláč, František Vašek, Vladimír Kubeček a Martin Schwarz.

Oblast CIRKULÁRNÍ EKONOMIKA

Cyril Klepek a Laura Mitroliosová jako vedoucí skupiny a dále Soňa Jonášová, Tereza Glocová, Petr Vítek, Vladimír Víšek, Tereza Zyklová, Jiří Helán, Antonín Nevedomský a Martin Schwarz.

Průřezové oblasti UDRŽITELNÉ FINANCE a KLIMATICKÉ VOUCHERY

Petr Vítek, Eva Bučová, Michal Veselý, Laura Mitroliosová, Dan Heuer a Jan Baláč.

Analytickou podporu skupinám poskytovali: David Kocourek, Miroslav Frantík, Miroslav Petrák, Anastasia Shtukaturova a Karel Kůs.

Práci skupin koordinovala: Martina Kafková.

ZMĚNA KLEPSIMU

Grafický návrh: studio Butterflies & Hurricanes

Korektury: Lenka Homolka

Sazba: Denisa Kuimcidis

© Změna k lepšímu z.s., www.klepsimu.cz

Informace a texty zveřejněné v tomto dokumentu lze volně využít
za podmínky uvedení zdroje.